

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

До захисту допустити:
Зав. кафедри
« ___ » _____ 2020 р.

Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «Магістр» на тему:
«Лексико-семантичні особливості евфемізмів у сучасній англійській мові
(на матеріалі англійської прози)»

Студентки факультету іноземних мов
спеціальності 035 «Філологія»
освітньої програми «Філологія.
Мова та література (англійська)»
освітнього ступеня «Магістр»
Перепелиці Анастасії Дмитрівни
Науковий керівник:
Моргунова Ольга Олександрівна,
к.філол.н., доцент
Рецензент:
Ладика Ольга Володимирівна
к. філол. н., старший викладач
кафедри практики англійської
мови та методики її викладання
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« ___ » _____ 2020р.

Маріуполь – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЕВФЕМІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	7
1.1. Визначення евфемізмів.....	7
1.2. Підходи та критерії вивчення евфемізмів	10
1.3. Функції евфемізмів	18
1.4. Класифікація англомовних евфемізмів.....	21
1.5. Способи евфемізації.....	33
Висновки до розділу 1	41
РОЗДІЛ 2. СПЕЦІФІКА ВИКОРИСТАННЯ ЕВФЕМІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ПРОЗІ	43
2.1. Аналіз використання евфемізмів різних категорій в англійській прозі	44
2.2. Аналіз способів евфемізації в англійській прозі	65
Висновки до розділу 2	86
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	93
ДОДАТКИ.....	100

ВСТУП

Роботу присвячено лексико-семантичним особливостям евфемізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі англійської прози).

У сучасному світі більш поширеним стає вживання стилістично нейтральних слів або виразів, що використовуються замість тотожних за значенням лексичних одиниць, які автор вважає різкими, нетактовними або грубими. У лінгвістиці таке явище прийнято називати «евфемізмами». У сукупності евфемізми є більш толерантними лексичними одиницями, які, в свою чергу, вживаються замість тих, які можуть зачепити або образити учасників комунікації. Евфемізми можуть використовуватися в різних цілях, зокрема з метою формування у реципієнта інформації певного погляду на події і факти.

В останні десятиліття спостерігається зростання інтересу до явища евфемії. Евфемізми широко поширені у всіх сферах міжособистісної комунікації, вони використовуються в художній літературі, в рекламі, в засобах масової інформації тощо. Інтенсивне поширення цього мовного явища в літературі ХХІ століття пов'язане із зростанням впливу ЗМІ, впливом феномена політкоректності та розвитком нових каналів комунікації.

Використання мовних одиниць, що служать для заміни, пом'якшення, вуалювання негативно оцінюваних понять, – властивість, що виявляється в мові з найдавніших часів. В основі названого процесу лежить необхідність замінювати слова, які з різних причин стали забороненими, незручними для вживання, непрямими або більш м'якими термінами. Нові мовні одиниці – евфемізми – формуються під впливом національної психології, естетичних і ціннісно-нормативних установок, що склалися в суспільстві, а також під впливом безпосередньої мовної ситуації.

До проблеми сутності та функцій евфемізмів вчені зверталися з давніх часів, розглядаючи евфемістичну заміну в числі прийомів і засобів, пов'язаних з виконанням або навмисним недотриманням вимог до правильного мовлення.

Проблемою дослідження евфемізмів в різний час займалися такі вітчизняні та зарубіжні лінгвісти як Г. Пауль [27], А. Мейе [19], Дж. Фрезер [34] тощо. В останнє десятиліття питаннями класифікації евфемізмів та визначенням місця евфемії в лексичній системі мови займаються В.І. Заботкіна (2012) [12], Л.П. Крисін (2015) [17], В.П. Москвін (2010) [22], А.М. Нікітіна (2015) [25], О.С. Цидендамбаева (2011) [36], Є.І. Шейгал (2012) [38] та Е.А. Уварова (2010) [39].

Таким чином, **актуальність** дослідження полягає в тому, що в ХХІ столітті зростає інтерес до явища евфемії в англійській літературі. В останні десятиліття використання евфемізмів у різних жанрах відрізняється особливою інтенсивністю, вони отримують виключне поширення в суспільно значущих сферах мовної діяльності. Поряд з явними процесами дисфемізації і детабуїзації в популярній культурі, евфемізація широко поширюється в серйозних сферах мовного відображення подій, стає важливим знаряддям пом'якшення їх уявлення, здатних викликати тривогу, побоювання і навіть громадський протест. Евфемізми, їх місце в системі суміжних явищ, способи їх утворення, функціональні властивості, їх соціокультурна значущість – всі ці проблеми не мають однозначного чіткого рішення в сучасному мовознавстві і потребують подальшого теоретичного та практичного осмислення, що підкреслює актуальність даної кваліфікаційної роботи.

Актуальним є звернення до вивчення евфемізмів ще й тому, що евфемізми мають велику соціальну значущість, відображають зміни в трактуванні певних суспільних явищ, новий ракурс їх розгляду, містять нову морально-етичну оцінку явищ, свідчать про зміну суспільних орієнтирів в різних сферах людського життя. Як відзначають дослідники сучасних тенденцій у використанні евфемізмів, багатомовні евфемізми є результатом появи і закріплення в суспільній свідомості нових соціально-політичних доктрин. При цьому евфемізми, з одного боку, відображають зрушення, що вже сталися в суспільній свідомості, а з іншого боку, самі сприяють поширенню і закріпленню в суспільстві нових ідей.

Теоретико-методологічною основою даного дослідження є праці Р.В. Холдера [51], В.П. Москвина [18], Л.П. Крисіна [18].

Об'єктом магістерської роботи виступають евфемізми.

Предметом є лексико-семантичні особливості евфемізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі англійської прози).

Мета дослідження полягає у вивченні лексико-семантичних особливостей евфемізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі англійської прози).

Для досягнення мети дослідження необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) окреслити поняття евфемізмів;
- 2) визначити підходи та критерії вивчення евфемізмів;
- 3) вивчити функції евфемізмів;
- 4) надати класифікацію евфемізмів;
- 5) виділити способи евфемізації;
- 6) провести аналіз використання евфемізмів різних категорій в англійській прозі;
- 7) зробити аналіз способів евфемізації в англійській прозі.

Матеріалом дослідження слугують дослідження слугує проза англійських і американських письменників XIX, XX та XXI століття, творчість яких є найбільш репрезентативною для осмислення явища евфемії в сучасному світі. Загальний обсяг вибірки склав 450 одиниць.

У ході вирішення поставлених завдань магістерської роботи були використані такі **методи** дослідження: аналіз, синтез, опис та метод суцільної вибірки.

Наукова новизна дослідження виявляється в тому, що в ньому вперше висвітлено лексико-семантичні особливості евфемізмів у сучасній англійській мові на матеріалі англійської прози.

Теоретичне значення дослідження даної роботи полягає в тому, що на конкретному мовному матеріалі визначаються лексико-семантичні особливості евфемізмів, й конкретизовано їх вживання в англійській прозі.

Практичне значення дослідження цієї роботи полягає в тому, що отримані результати можна використовувати при розробці спецкурсів з лексикології, когнітивної лексикології та проблем мовознавства, при написанні реферативних, курсових та кваліфікаційних робіт.

Апробацію результатів дослідження було здійснено на Декаді студентської науки (2020, МДУ), вдвічі на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Мови та літератури у полікультурному суспільстві» (2019 МДУ; 2020 МДУ) та у статті 8-го випуску збірника наукових праць «VOX PHILOLOGI» (Голос філолога) (2020 МДУ).

Структура роботи. У вступі кваліфікаційної роботи обґрунтовано актуальність роботи, її теоретико-методологічну основу, об'єкт та предмет, мету дослідження, визначено завдання, які необхідно виконати для її досягнення та теоретичну та практичну значущість даної роботи.

У першому розділі висвітлено поняття евфемізмів, підходи та критерії до їх вивчення, функції евфемізмів, класифікацію англомовних евфемізмів та способи евфемізації.

У другому розділі розглянено специфіку використання евфемізмів в англійській прозі та проаналізовано використання евфемізмів різних категорій та способи евфемізації.

У висновках висвітлено результати вивчення теоретичного матеріалу та аналізу практичного матеріалу.

Список використаних джерел складається з 50 теоретичних, 3 довідкових та 40 ілюстративних джерел.

Загальний обсяг магістерської роботи – 119 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЕВФЕМІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Визначення евфемізмів

У кожній мові є слова, вживання яких люди інтуїтивно або свідомо уникають, бо вони вважаються грубими, неприємними, низькими або невічливими. Тому люди зазвичай заміняють такі слова евфемізмами.

Евфемізми – (грец. *euphēmos* «добре» і *phēmi* «говорю») – емоційно-нейтральні слова або вирази, які вживаються замість синонімічних їм слів або виразів, що вважаються непристойними, грубими або нетактовними» [3, с. 201].

Історія появи евфемізмів бере свій початок в стародавній риториці, де теорія евфемії розглядалася у взаємозв'язку з евфонією, що є вченням про милозвучність і синтезує в собі смисловий, акустичний та зоровий аспекти. Евфемія є багатогранним мовним явищем за своєю структурою, що грає важливу роль в історії розвитку суспільства, і є складним універсальним комунікативним феноменом [4, с. 3].

Евфемізми є відображенням ціннісних установок, моральної та духовної культури, особливостей світогляду окремої особистості або етнокультурної спільності [25, с. 173].

У власне лінгвістичному аспекті дослідники виділяють два етапи становлення евфемізму. Як зазначає О.А. Михайлова, перший полягає у виділенні негативного денотата (предмета або явища), в результаті чого пряме найменування предмета або явища не може бути використано, тому підлягає табуюванню. Другий етап – опосередкованість номінації «поліпшеного» характеру. Щоб стати евфемізмом, пряме найменування повинно створювати асоціації в свідомості мовця і слухача з предметом або явищем більш позитивну оцінку, ніж денотат [20, с. 280].

У лінгвістичній літературі існує багато визначень поняття «евфемізм». У них відображені різні функції даного явища. Ряд визначень виходить з такої функції евфемізму, як пом'якшення грубих та неприємних

слів. Дані визначення описують евфемізм як «м'який або невизначений вираз для заміни грубуватої або неприємної правди» [45, с. 5]; як «спосіб, за допомогою якого неприємне, образливе слово або слово, яке вселяє страх, замінюється на непрямий або більш м'який термін» [46, с. 12]; як «слово або фраза, які використовуються для заміни неприємного слова або виразу на відносно більш прийнятне» [9, с. 368].

На думку Річарда А. Спірса, евфемізми та процес евфемізації мають наступні характеристики.

1. Евфемізм – це вираз, заміщений іншим виразом, який набув негативної конотації.

2. Евфемізм – це вираз, який є синонімом слова або фрази нижчого статусу.

3. Евфемізм – це вираз, свідомо створений для підвищення статусу концепції.

4. Евфемізм використовується для захисту себе чи людей навколо від збентеження чи іншого емоційного дискомфорту.

5. Евфемізм використовується у ввічливій, сексуально змішаній компанії, щоб уникнути грубих слів.

6. Евфемізм використовується у компанії ввічливих людей, щоб уникнути типового мовлення нижчих рівнів суспільства [53, с. 13-14].

Іноді в якості евфемізмів використовуються «нелітературні» слова з меншим негативним «навантаженням», ніж лайка – просторічні, жаргонні й авторські. Використання евфемізмів значно пом'якшує негативне «навантаження» на текст лайливих слів, хоча в більшості випадків по евфемізму або за змістом тексту можна встановити, яке саме слово він замінює.

А.Ю. Новіков відзначає, що, оскільки евфемізми є відображенням етичних і культурних норм в суспільстві, то вони особливо чутливо реагують на зміни в соціумі. Те, що здається евфемізмом на одному етапі розвитку суспільства, перестає їм бути на наступному, перетворюючись на засіб, який

називає об'єкт прямо, без прикрас та вуалювання; наприклад, поширений ще в ХХ ст. евфемізм зі значенням «мочитися уві сні» (про дітей) – *зловити рибу, зловити карася* зараз використовують, як правило, діалектоносії старшого і похилого віку (дослідники пов'язують це з широким використанням сучасних підгузників) [27, с. 109].

Ще одним потужним фактором, як підкреслює Л.В. Савватеева, що диктує обмеження в застосуванні евфемізму, є гендерний аспект. Так, для мови жінок евфемізація більш характерна, ніж для чоловіків. Поширеність евфемістичних одиниць саме в жіночій мові в великій мірі пояснюється тим, що для культурного товариства характерним є те, що від жінок більше, ніж від чоловіків, потрібно ввічлива манера мови. Хоча, за спостереженнями дослідників, останнім часом жінки не особливо обмежують себе в застосуванні евфемізмів. В результаті соціокультурного зсуву останніх десятиліть, що викликав демократизацію мови, можна говорити про часткове, а в деяких випадках і повне зняття обмежень на використання ненормативної лексики, а також про значне послаблення нормативного тиску на певні мовні колективи [29, с. 177].

За твердженням М.Р. Цараєвої, використання евфемізмів викликає виникнення синонімічних одиниць. Це сприяє розширенню словникового складу мови, збільшує шанси учасників комунікації на досягнення бажаного результату, адже успішність комунікації перш за все залежить від форми подання інформації. Синоніми-евфемізми частіше використовуються в художньому мовленні і мовою засобів масової інформації, оскільки вживання синонімів безпосередньо пов'язано з оцінним найменуванням. Мовна форма вибирається серед тих, які здатні семантично узгоджуватися з базовим найменуванням, найточнішим для досягнення комунікативної мети [35, с. 32].

За твердженням М.М. Трошиної, евфемізми являють собою такі стратегії мовної поведінки, які дозволяють людині уникати кризових ситуацій, обходити гострі кути, долати комунікативні труднощі і відчувати

себе «своїм серед своїх». Дослідник пропонує включити їх в більш широку комунікативну стратегію ухильності. На її думку, мова пропонує великий спектр засобів стратегії ухильності, які допомагають уникнути прямої номінації, а евфемістичне найменування є своєрідним компромісом між сутністю денотата і інтересами мовця [32, с. 157]. Наприклад, якщо прибиральницю назвати екологом приміщення, ніхто не звинуватить нас в перекручуванні фактів, адже ми визнаємо, що прибиральниця існує. Але словосполучення еколог приміщення звучить краще і пом'якшує суть денотата, піднімає престиж професії, знімає можливе презирливе ставлення до людини, яка виконує таку роботу. Наведений приклад чітко ілюструє одну з найважливіших характеристик евфемізму - непряме найменування денотата без втрати змісту, яке безпомилково усвідомлюється носієм мови [32, с. 158].

Таким чином, евфемізми виступають засобами вторинної номінації з відносно позитивною конотацією, що в значній мірі полегшує процес передачі інформації в певних сферах людської діяльності і здебільшого вживаються для субституції соціально або психологічно неприйнятних прямих номінацій.

1.2. Підходи та критерії вивчення евфемізмів

Підходи до вивчення явища евфемістичних заміन різноманітні й численні, та залежать безпосередньо від того аспекту, який піддається дослідженню та аналізу. Найбільш поширеним в лінгвістичних дослідженнях є субституційний підхід, що пояснюється розумінням евфемізму як субституту «поганого» слова.

Даний підхід реалізує вузьке розуміння природи евфемії, визнаючи в якості основи даного явища процес субституції – заміни «поганого» слова зручнішим і відповідним до ситуації. Таку точку зору легко пояснити тим, що часто евфемізми відносяться вченими до мовних засобів з переносним значенням, тобто визначаються як представники підкласу метафори.

Серед вітчизняних представників субституційного підходу можна назвати таких вчених, як Л. В. Грехнева, Г. А. Макарова та А. А. Нефедова. Одним з недоліків такого підходу до вивчення евфемії можна назвати той факт, що не у всіх випадках можна визначити, яке саме слово було замінено, оскільки не у всіх випадках антецедент є відомим. У рамки даного підходу не вписуються випадки, коли у евфемізму немає слова-еквівалента, а для тлумачення семантики використовуються описові звороти. При такому підході будь-яке слово або вислів стає субститутом, тому що воно може бути описано за допомогою засобів дефініції.

Такі автори, як А. М. Кацев та І. В. Арнольд, бачать в процесі евфемізації окремий випадок непрямой номінації, що є характерною рисою широкого підходу до дослідження евфемізмів. Згідно з Лінгвістичним Енциклопедичним Словником під редакцією В. М. Ярцевої «непряме найменування менш тісно і звично пов'язано з предметом висловлювання, в ньому передбачаються побічні асоціативні зв'язки з іншим змістом» [32 с. 440].

Такі вчені, як Д. Кристал, Р. Холдер та Х. Роусон також є прихильниками широкого розуміння евфемії і не проводять в своїх працях поділу на меліоративи і власне евфемізми. Евфемізм є пом'якшувальним або ухильним вираженням для табуйованого, негативного або занадто прямого слова.

Автор відомого словника англійських евфемізмів Р. Холдер бачить головний критерій відбору лексичних одиниць для зведення їх в ранг евфемізмів в оціночній спрямованості зі знаком «+». Багато вчених вважають також, що чітке виділення критеріїв для ідентифікації одиниці мови як евфемізму є неможливим, і вважають правомірним говорити лише про особливості даного мовного явища, до яких відносять стигматичність денотата, створення позитивної конотації, збереження істинності висловлювання [2, с. 11].

Є.П. Сенічкіна вказує на кілька додаткових ознак: семантичну невизначеність евфемізму, що дозволяє пом'якшувати негативну оцінку денотата, невиключно-формальний характер поліпшення денотата, що дозволяє адресату зрозуміти, про який предмет або явище насправді йдеться мова [30, с. 77-78].

У ситуаціях, коли евфемізму, який використали для «згладжування кутів», не вдається зберегти зв'язок з денотатом, кажуть, як правило, не про евфемістичні засоби, а про звичайний намір спотворити істину. Іншими словами, на думку багатьох дослідників, для того, щоб лексична одиниця вважалася евфемістичною, вона повинна мати всі з названих вище ознак, а саме: стигматичність денотата, наявність позитивної конотації, збереження істинності висловлювання, семантична невизначеність та формальний характер поліпшення денотата.

Крім названих підходів серед вітчизняних і зарубіжних вчених-лінгвістів спостерігається також інтерес до комплексного вивчення евфемії враховуючи як екстралінгвістичні, так й інтралінгвістичні фактори. Спроби дати комплексну характеристику евфемізмів ставить перед вченими питання про їх походження і розвиток значення, зміну в значенні слова, яке замінив евфемізм, природу субституту (тобто «назви предмета») тощо.

Сукупність усіх названих чинників, що враховуються в рамках одного дослідження, цілком може визначити комплексний характер дослідження. Представниками даного підходу є такі вчені, як З. Лухтенберг, А.М. Кацев, Л. Крисін, Е. Партрідж, В.П. Москвін та В.В. Єлісеєва. У своїх роботах вони досліджують явище евфемії виходячи з прагматичного, соціолінгвістичного та семантико-стилістичного аспекту. Слід відзначити, що названі автори схильні применшувати позитивну природу евфемізму в синхронії.

Аналіз теоретичної літератури підтверджує необхідність врахування як екстралінгвістичних, так і інтралінгвістичних факторів: перші з них впливають на формування і процес функціонування евфемізмів, а другі впливають на прямий зв'язок з антецедентом.

Підкреслюється, що дані фактори підлягають розгляду тільки в їх взаємозв'язку і ніяк не окремо, оскільки сам евфемізм знаходиться в точці їх перетину. На думку Є.Г. Різель, «розкрити особливості того чи іншого виду перефразування можна лише на підставі аналізу зовнішніх і внутрішніх відносин між тим, що підлягає іносказанню, і тим, яким чином це здійснюється лінгвістично» [28, с. 125].

Сучасні автори лінгвістичних досліджень розуміння терміну «евфемізм» ставлять в пряму залежність від його денотативної віднесеності. Також вчені вказують на те, що трактувати евфемізми необхідно тільки при обліку мотивів і причин їх вживання. Таку взаємозумовленість Н.М. Бердова в своїй роботі «евфемізм в сучасній німецькій мові» називає взаємозумовленістю соціально-психологічних і денотативно-сигніфікативних факторів. Автор пише, що «соціально-психологічні фактори пов'язані з об'єктивно-логічним або емоційно-оцінним сприйняттям «світу» денотатів в залежності від соціально-комунікативної ситуації; денотативно-сигніфікативна – з «перетворенням» денотативного світу в нашій свідомості у відповідні мовні форми» [6, с. 35].

Як вже було зазначено вище, найважливішою ознакою евфемії є позначення евфемізмом негативного в свідомості носія мови денотата.

На думку деяких вчених (М. Гассер-Мюльгайм, Ч. Кейні, А.М. Кацев) евфемістичній заміні зазвичай піддаються явища мови, які відносяться тільки до негативно забарвленого денотату.

На думку Н.М. Бердовой, не будь-яка назва предмета потребує заміни евфемізмом, а лише предмета особливого виду, який відзначений стигмою [6, с. 28]. Іншими словами, евфемістичній заміні найчастіше підлягають денотати, що сприймаються соціумом як негативні і неприйнятні. У зв'язку з цим необхідно вказати на взаємозалежність денотативного і вербально-культурних чинників, вивчення яких призводить до висновку про те, що стигматичність самого денотата «діагностується» його ціннісною природою (етичними, естетичними і соціально-культурними нормами).

Варто зазначити, що процес заміщення стигматичної одиниці є завершеним в тому випадку, коли евфемізм повністю камуфлює всі негативні асоціації зі стигматично-некоректним антецедентом.

Саме поняття стигми в лінгвістичних дослідженнях з'явилося нещодавно, вперше воно було вивчено в роботах М. Гассер-Мюльгайма «Soziale Aufwertungstendenzen in der Deutschen Gegenwartssprache» і Е. Готмана «Über die Techniken der Bewältigung beschädigter Identität». «Під стигмою розуміється негативна якість або властивість предмета, який знайшов своє позначене відображення в *verbum proprium*, тобто в існуючому власному найменуванні предмета, його антецеденті» [6, с. 36].

Слід також зазначити, що стигматичність денотата є мінливою в ході історії концепту. Вона знаходиться в залежності як від властивостей предмету, що позначається, так і від ситуації в суспільстві – моральних норм і правил, цінностей, традицій. Саме виходячи з цих факторів денотату надається позначка «стигматичний».

Таким чином, слово не може бути негативним, або неприйнятним саме по собі. Лише в залежності від комунікативної ситуації, оцінку «+» або «-» слово отримує внаслідок процесу його прив'язування до денотату-стигми, так як цей процес та феномен номінації в мові безпосередньо пов'язаний з предметом через мислення і являє собою позначене відображення або єдність значення та матеріалу знака.

Стигматичність денотата є підставою для ідентифікації тих чи інших антецедентів неприйнятними, небажаними, недоречними і ствердження, що той чи інший антецедент потребує інтонації, приховування. Саме ця обставина і є причиною появи евфемізмів – закамуфлювати, приховати предмет, який в результаті розумової діяльності мовця був поєднаний зі стигматичним денотатом. Цей факт є вагомою підставою для віднесення критерію «нейтралізації стигматичності денотата» до одного з головних критеріїв ідентифікації евфемізмів.

Наступним критерієм ідентифікації евфемізму є семантична редукція негативного смислового навантаження евфемізму. Під семантичною редукцією часто розуміється скорочення або зменшення в даному випадку негативної оцінки або смислового навантаження евфемізму в порівнянні з його антецедентом (прямим перейменуванням). Таким чином, концептуальний зміст евфемістичного методу (його понятійний зміст, його сигніфікат) має знижений рівень семантичної визначеності. За словами Є. І. Шейгал, «семантичний механізм евфемізації пов'язаний з редукцією або зміною статусу сем, що мотивують негативну оцінку» [37, с. 163]. Дослідник Є. П. Сенічкіна, в свою чергу, пише, що «семантична редукція не має на увазі скорочення сенсу, а скоріше – оціночну мінімальність і невизначеність» [30, с. 98].

Негативний характер емоцій також виділяється вченими як критерій ідентифікації евфемізму. Цей критерій безпосередньо пов'язаний з психологічним сприйняттям стигматично-забарвлених денотатів. В цьому випадку мовець формує своє ставлення до денотату через позитивну або негативну оцінку його якостей і цінностей, які він в собі несе. Результатом такого оціночного процесу є вираз ідеї або думки через соціально прийнятні (наприклад, евфемізми) або соціально неприпустимі мовні вирази (наприклад, непристойна або нецензурна лексика, вульгаризми тощо).

Загальновідомим фактом є те, що всі емоції, які відчуває людина, можна розділити на дві основні групи – позитивні та негативні. Так, В. І. Агамджанова в своїй роботі «Контекстуальная избыточность лексического значения слова» надає схему емоцій, які вона ділить на дві зони та наводить приклади [1, с. 78-81].

На думку багатьох вчених-лінгвістів, саме емоції, викликані у того, хто говорить, або адресанта повідомлення різними видами стигм, є психологічним стимулом до вживання евфемізмів. До таких психологічних стимулів евфемії ми можемо віднести страх, сором, відразу, небажання говорити або ж почуття такту. Очевидним є той факт, що з точки зору психології людини застосування

евфемізму є так званою захисною реакцією на явища і предмети реальності, які є адресанту «не до душі». Цей критерій позначається в лінгвістичних роботах як «комунікативно-спрямована зміна негативних конотацій» [6, с. 23].

Наступним критерієм евфемії є її здатність до поліпшення денотата в порівнянні з антецедентом. А. М. Кацев стверджує, що «для того щоб стати евфемізмом, нове найменування повинно створювати асоціації в свідомості мовця і слухача з предметом або явищем більш позитивної оцінки, ніж денотат» [13, с. 57].

Соціокультурна детермінованість евфемізмів також має велике значення при вивченні явища евфемії. Застосовність і допустимість тих чи інших слів або виразів завжди безпосередньо залежить від соціуму, від соціальних умовностей. Іншими словами, евфемізми завжди несуть в собі додаткове соціальне навантаження, так як їх формування завжди протікає під впливом соціальних умов і умовностей, які, в свою чергу, затверджуються культурою і її нормами в суспільстві (прийнятність або неприйнятність, коректність або некоректність, пристойність або непристойність слів та виразів).

Важливу роль у визначенні допустимості і доцільності евфемізмів відіграє такий фактор як «соціальна значимість одиниці мови», яка, в свою чергу, визначається такими категоріями, як суспільство, наявна в суспільстві атмосфера, частота вживання даного слова, а також як екстралінгвістичними, так і інтралінгвістичними факторами.

Вчений А.М. Кацев в своїх роботах по дослідженню евфемії вказує на лінгвістичні критерії ідентифікації евфемізму. До них він відносить, по-перше, вторинну номінацію. Під вторинною номінацією розуміється використання вже наявних у мові номінативних засобів у новій для них функції наречення [31, с. 15]. При цьому «в якості головної передумови застосування вторинної номінації служить асоціативна схожість денотатів реалій, які об'єднуються; навіть якщо воно незначне – можливо відтворити вторинну назву, що відбувається за рахунок встановлення загальних (інтегруючих) ознак, які

дозволяють об'єднати певні реалії в один клас» [5, с. 6]. Стосовно явища евфемії цей принцип знаходить своє відображення в тому, що евфемістичне перейменування можливе лише за наявності певних концептуальних зв'язків, що забезпечують взаємодію вихідного концепту і концепту, який є одиницею вторинної номінації. На думку Е.Ф. Ворно і М.А. Кащеевої, «евфемізми – це слова або описові вираження, створені в якості синонімів до прямих найменувань предметів або явищ і які заміняють ці прямі найменування» [5, с. 8]. Провідним критерієм тут є опосередкованість номінації.

Наступним лінгвістичним критерієм А. М. Кацев називає негативну оцінку конотацію. Цей критерій має на увазі негативну оцінку денотата, яка повинна бути замінена на позитивну оцінку за допомогою евфемізму. Цей критерій співвідноситься з критерієм стигматичного денотата, оскільки в їх основі лежать один і той же принцип виділення [14, с. 58].

А.М. Нікітіна до основних критеріїв евфемізмів додає ще один критерій – збереження істинності й інформативності висловлювання. На думку автора, мовне явище являє собою категорію евфемії, якщо, по-перше, воно несе в собі негативно-коннотоване значення (стигматичний денотат), що робить можливим відрізнити його від таких схожих мовних явищ, як меліоративи і кріптолалії (використання номінативних засобів мови функції з метою приховати зміст промови від третіх осіб). По-друге, засіб евфемії повинен мати позитивну або просто нейтральну природу (конотацію) в порівнянні зі своїм антецедентом. По-третє, евфемізми роблять денотат краще, але при цьому не спотворюють його природу й істинність, «змінюючи форму підношення, евфемізм не змінює референт» [26, с. 18].

Таким чином, розділивши підходи вивчення евфемізмів на екстра- та інтралінгвістичні, до екстралінгвістичних підходів вивчення евфемізмів відносяться негативний характер емоцій, соціокультурна детермінованість або мотивованість нової номінативної одиниці та прагнення до поліпшення денотата антецедента. До інтралінгвістичних критеріїв відносяться

стигматичність антецедента, позитивна або нейтральна конотація назви евфемізму, семантична редукція та вторинність номінації.

1.3. Функції евфемізмів

Л. П. Крисін в роботі «Эвфемизмы в современной русской речи» виділяє три основні функції використання евфемізмів:

- 1) пом'якшення грубого і неприємного для мовця;
- 2) маскуванню дійсності, камуфляж;
- 3) приховування дійсності.

Пом'якшення, на думку Л.П. Крисіна, є основною метою мовця при використанні евфемізмів в соціальних і міжособистісних відносинах. Тут проявляється прагнення уникати комунікативних конфліктів і невдач, не створювати у співрозмовника відчуття комунікативного дискомфорту. При цьому відбувається оцінка мовцем предмета мовлення, пряме позначення якого усвідомлюється ним як грубість, різкість, непристойність. Виявляється залежність вживання евфемізму від контексту і умов мови.

Камуфлювання – до цієї мети вдаються в тих випадках, коли пряме позначення об'єкта, дії, властивості, на думку мовця, може викликати небажаний суспільний ефект, негативну реакцію масового адресата, осуд тощо. Такі евфемістичні вирази певною мірою приховують неприємну для адресата суть понять і дій. Вони широко використовуються в засобах масової інформації, особливо в політичному, економічному і дипломатичному дискурсі.

Приховування дійсності – третя мета використання евфемізмів. Вона полягає в прагненні повідомити щось адресату таким чином, щоб це було зрозуміло тільки йому. З цієї точки зору дуже характерні різного роду приватні оголошення, що стосуються відносин між чоловіками і жінками. У таких випадках слова і звороти вживаються не в їх словникових значеннях, а в тих, які хоче висловити адресант [18, с. 384].

В.П. Москвін, аналізуючи функціональні типи евфемізмів, виділяє шість основних функцій. Таким чином, евфемізми можуть використовуватися:

1) для заміни назв об'єктів, які лякають;

2) для заміни визначень різного роду неприємних об'єктів, що викликають огиду;

3) для позначення того, що вважається в суспільстві непристойним (такі евфемізми називають побутовими, вони пов'язані з областю фізіології та анатомії людини і вживаються в основному в розмовній мові);

4) для заміни прямих найменувань щоб не образити оточуючих (етикетні евфемізми);

5) для маскуванню справжньої сутності того, що позначається. Різновидом маскуючих евфемізмів В.П. Москвін вважає політичні евфемізми, які використовуються з метою впливати на громадську думку, часто спотворюючи зміст описуваного факту;

б) для позначень організацій і професій, які вважаються не престижними.

Дослідженню специфічних текстових функцій евфемізмів приділяє особливу увагу Є. П. Сенічкіна. Вчений зазначає, що евфемізми продуктивні як в наукових, так і в публіцистичних текстах, виконуючи різноманітні функції в залежності від різновиду тексту і текстового завданнями. Наприклад, для газетно-публіцистичного стилю характерне використання евфемізмів з метою висловлення оцінки, що є одним із способів подачі матеріалу. У художньому мовленні евфемізм здатний виступати в функції ключового слова тексту [30, с. 120].

Поділяючи точку зору І.В. Арнольд та М.І. Фоміної про те, що евфемізми можуть виступати в якості окремого випадку синонімії, Є.П. Сенічкіна розглядає питання про функції евфемізмів, поділяючи їх на семантичні і стилістичні. До семантичних евфемізмів вона відносить функції заміщення і уточнення, до стилістичних – функцію стилістичної оцінки,

функцію стильової організації тексту, а також функцію градації, при якій евфемізми висловлюють різну ступінь прояву ознак і дій.

Власне бачення проблеми систематизації функцій евфемізмів представила Л.С. Турганбаєва. Свою класифікацію вона будує на тому положенні, що пом'якшення висловлювання не є для евфемізмів суттєвим завданням. Визначаючи провідні функції евфемізмів, вона вибудовує їх в наступну систему:

1) інтенціональна, що припускає використання евфемізмів в цілях досягнення певного комунікативного ефекту (переконання, навіювання);

2) соціально-регулятивна, яка відображає прийняті суспільством етичні норми спілкування;

3) власне евфемістична (використання евфемізмів з марновірних міркувань);

4) контактоустановча й естетична [33, с. 21].

На думку В.І. Заботкіної, евфемізмам властиві чотири функції: табування, ввічливість, регулятивний вплив на масового читача та функція засекречування своєї діяльності. При цьому, вона підкреслює, що функції будуть істотно відрізнятися в залежності від стилів, різних форм комунікації. Так, функція регулятивного впливу є основною в області політичної комунікації і публіцистичних текстах, а функція засекречування діяльності - для представників злочинного світу тощо [12, с. 126].

Н. Ц. Босчаєва зазначає в якості основної функції евфемізмів в побутовому спілкуванні функцію попередження комунікативного дискомфорту у адресата. Крім того, автор виділяє також превентивну функцію, яка полягає у вживанні евфемізмів під впливом давніх табу, і риторичну функцію, підкреслюючи при цьому, що для побутової комунікації ці функції є вторинними [7, с. 21].

Узагальнюючи наведені вище функції евфемізмів різних авторів, всі вони характеризують евфемізацію мови як явище лексичного рівня, тому

існують різні психологічні, етичні та культурологічні причини використання евфемізмів.

1.4. Класифікація англомовних евфемізмів

Сьогодні в англійській мові існує багато областей, де часто використовують евфемізми. Ці сфери займаються соціально неприйнятими або небезпечними проблемами, про які люди соромляться прямо говорити. До найбільш поширених і найдавніших належать евфемізми, пов'язані зі смертю, релігією та сексом. З іншого боку, є сфери евфемізмів, які пов'язані з сучасним суспільством, як, наприклад, евфемізми для бізнесу, політики чи наркоманії. Цей підрозділ охоплює найпоширеніші сфери, де використовуються евфемізми, фокусується на причинах, які змушують людину до використання евфемістичних замінів, та наводить приклади евфемізмів у певних галузях.

Евфемізми, пов'язані зі смертю

За словами Д. Енрайта [44, с. 58], слово смерть є одним з найдавніших табу. Протягом століть люди були сповнені рішучості не використовувати термін «смерть» напрому, і по сьогоднішній день люди все ще шукають заміни.

Д. Енрайт стверджує, що врахування почуттів членів сім'ї та страх перед невідомістю є мотивацією для евфемістичних замінів.

К. Аллан [40, с. 192] згоден з тим, що тема смерті є табуованою, тому що люди завжди боялися померти. На його думку, страх мотивується переживаннями втрати близьких або друзів, люди бояться того, що піде після смерті, розчаровуються від відрази до мертвого тіла і бояться злих духів.

Р.В. Холдер [51, с. 96] наводить приклади евфемістичних виразів для позначення смерті, зазвичай використовуваних в сучасній англійській мові. Він заявляє, що слова та вирази, які часто використовують в якості евфемізмів, означають відхід в невідомі місця або сон: *to pass away* – «піти з життя», *pass on the other side* – «перейти на іншу сторону», *pass over* – «відійти», *pass into the next world* – «піти в інший світ», *leave the land of the living* – «покинути

землю живих», *go to heaven* – «відправитися на небеса», *go to eternal rest* «засинати вічним сном», *go to a better place* – «піти в краще місце», *go to our long home* – «відправитися до праотців», *go west* – «відкинути ковзани», *go under* – «піти під землю», *sleep away* – «засинати навіки», *return to ashes* – «повернутися в попіл».

Холдер стверджує, що евфемізми, що позначають вбивство когонебудь, часто є ідіомами дієслова *to put*: *put (a persons) light out*, *put against a wall*, *put away*, *put daylight through*, *put down*, *put on the spot*, *put out of your troubles*, *put to sleep* або *put to the sword*.

За його словами, евфемізми для позначення самогубства позначаються словом *self*: *self deliverance*, *self-execution* або *self-violence*.

Евфемізми, пов'язані з релігією

Евфемізми, що використовуються в релігії, мотивуються людськими упередженнями, повагою до Бога, страхом перед дияволом і злими силами. За словами Д. Енрайта [44, р. 87], слово «Бог» є евфемізмом, тому що це універсальний термін, а не ім'я. Але люди обережно замінюють слово «Бог» евфемізмами. Евфемізми для позначення Бога або Ісуса часто приймають форму переробки імен: *Gosh*, *Gee*, *George*, *Gum*, *Cheesus*, *Bejaysus*, *Chrissakes*. Евфемістичні заміни Бога або імен святих часто використовуються для пом'якшення лайки.

Д. Енрайт [44, с. 224] вказує, що вираз *bloody* є переробкою виразу «*by our lady*», що відноситься до матері богів. *Bloody* – це дисфемізм у сучасній англійській мові, який замінюється словами *blooding* або *blinking*.

Р.В. Холдер [51, с. 326] стверджує, що люди, які бояться зла, дають схвальні евфемістичні імена злим духам: *black gentleman* – «чорний джентльмен», *black prince for Devil* – «чорний принц для диявола»; *evil fairies* називаються *good folk* або *neighbours*.

Англійська мова містить багато евфемізмів для позначення диявола. Багато з них можна розпізнати за словами *black* або *old*: *black man*, *black lad*,

black Sam, black spy, black gentleman, old Nick, old dad, old chap, old Roger, old smoker або *old sooty*.

Евфемізми, пов'язані з політикою

К. Баррідж [41, р. 42] помітив схожість між евфемізмами, які використовуються в якості заміни слів, пов'язаних з релігією та надприродними силами, і евфемізмами, які використовуються в політиці. За її словами, людський інтерес не ворогувати з богами і надприродними силами можна порівняти з інтересом політиків до того, щоб вселити прихильність до свого електората.

На думку Е. Остермасра [48, с. 7], використання евфемізмів, пов'язаних з підвищенням податків, є поширеним явищем в сучасній політиці. З кожним днем з'являється все більша кількість евфемізмів, пов'язаних з політикою. Найбільш широко використовуються такі вирази, як *revenue raise* – «підвищення доходів», *progressive revenue* – «прогресивний дохід» або *progressive taxation* – «прогресивне оподаткування».

Є слова, які позначають ту чи іншу діяльність або область, які використовуються в політиці. Р.В. Холдер [51, с. 376] наводить приклади слова *special*, яке відноситься до незаконної або нелюдської діяльності.

Вираз *special treatment* («спеціальний режим») означає тортури або вбивство політичних опонентів; ядерна зброя позначається терміном *special weapons* («спеціальна зброя»). Вираз *special operations* («спеціальні операції») означає таємні і незаконні операції. Слово *strategic* вживається політиками щодо невдалих дій. Вирази *strategic movement to the rear* та *strategic withdrawal* відносяться до військової невдачі. Іншим семантично маркованим словом є слово *people's* («народний»), яке часто вживається для приховування ідеї самодержавства. Терміни *people's democracy* («народна демократія»), *people's republic* («Народна Республіка») або *people's party* («народна партія») пов'язані з самодержавним режимом.

Холдер стверджує, що політична лексика містить багато евфемістичних виразів, що позначають війну, наприклад *armed struggle* –

«збройна боротьба», *conflict* – «конфлікт», *confrontation* – «конфронтація», *counter-attack* – «контратака», *incident* – «інцидент», *intervention* – «втручання», *limited action* – «наступальні дії обмеженого масштабу» та *operation* – «операція».

Політкоректність

Д. Енрайт [44, с. 76] визначає політкоректність як цілеспрямований вибір термінів без образливих асоціацій по відношенню до меншин або заміни термінів, що викликають дискримінацію. Очевидно, що політично коректні вирази є більш формальними і стійкими, ніж евфемізми, і пов'язані з питаннями дискримінації та іншими питаннями, що є образливими для рас або меншин.

Д. Крістал [43, р. 293] стверджує, що в 80-і роки ХХ століття багато людей пропагували ідею недискримінаційних термінів щодо меншин. Лексика, що викликає упередження щодо статі, раси, сексуальності, розвитку особистості або екології, повинна була бути опущена і замінена більш прийнятними термінами. У 90-і роки ХХ століття це явище назвали політкоректністю. Наприклад, *mentally handicapped people* («розумово-неповноцінних людей») називали *people with learning difficulties* («людьми з труднощами в навчанні»), або вираз *disabled people* («інваліди») замінювався *differently abled* («з іншими можливостями»).

У 90-і роки ХХ століття люди демонстрували сильну незгоду з політкоректністю, вони відчували пригнічення у вираженні своїх ідей, і політкоректність порівнювали з «маккартизмом». Незручні ідеї придушувалися за допомогою політкоректної термінології.

Політкоректність зустріла загальну критику з приводу її неефективності, оскільки було очевидно, що більш підходящі терміни не вирішують проблему, а зміна термінології зробить проблеми більш помітними.

Крістал стверджує, що людям було важко вибрати лише один термін у якості загального та прийнятного. Він наводить приклад переважної більшості

чорношкірих, яким більше подобається термін «чорний», ніж політично коректний термін «афроамериканці».

Але згідно з К. Баррідж [41, р. 45], мета політкоректності – це вже не тільки намір не ображати деякі меншини. Вона наводить деякі приклади політкоректних термінів, які не мають нічого спільного з расизмом або сексизмом, наприклад політкоректний вираз *background actors* («фонові актори»), який, швидше за все, є евфемізмом. Політкоректність пов'язана з правильною поведінкою і соціальним етикетом. За її словами, стало незрозуміло, що таке політкоректність насправді, тому сьогодні практично немає різниці між політкоректністю та евфемізмами.

Евфемізми, пов'язані з бізнесом

Ділові евфемізми мають справу з багатьма областями, такими як зайнятість, реклама, фінансування, банківська справа та банкрутство.

С.В. Холдер [51, с. 48] наводить безліч евфемізмів в сучасній англійській мові. Причиною для використання евфемізмів у даній сфері полягає у відсутності бажання ображати людей, які працюють на низьких посадах, або людей, чия робота сприймається як нижча. Наприклад, слово *agent* («агент») зазвичай використовується для підвищення статусу назви роботи (*press agent* – «прес-агент», що означає публіциста), або евфемістичний вираз *exterminating engineer* – працівник санепідстанції або відповідної їй установи, що займається знищенням пацюків. Він стверджує, що сучасна англійська мова багата в термінах, що передбачають втрату роботи або безробіття, наприклад *reduction in force* – «скорочення штатів», *relieve* – «розвантаження», *redundant* – «надлишкова робоча сила», *to reduce the headcount* – «скорочення чисельності персоналу», *to be selected out* – «підлягати відбору», *to seek fresh challenges* – «шукати нові виклики».

Мова агентів з нерухомості містить вирази, що приховують негативні якості будинку і підтримують тільки хороші моменти. Холдер вказує, що вік будинку зазвичай вказується без згадки фактичного року або періоду. *Georgian house* («георгіанський маєток»), *ante-bellum* («антебеллум»), *ideal of*

modernization («ідеал модернізації») та *period property* («будинки, виконані в історичному стилі») часто використовуються в ухиленні від належних даних.

Інша область, пов'язана з евфемізмами, на думку Холдера, пов'язана з фінансовими проблемами. У звітах компанії це може бути позначено як *financial difficulties* («фінансові труднощі»), *cash flow problem* («проблеми з фінансовими потоками») або *in the red* («в червоній зоні»). Ситуації, коли конкуренція загрожує ринковій частці компанії, можна назвати *challenging* («складними»).

Типовим прикладом евфемізмів є мова, що використовується в рекламі. Мова реклами надає інформацію, яка тільки підкреслює позитивні якості продукту і приховує непідхожі факти. За даними Баррідж (Баррідж, 2004), метою мови, яка використовується в рекламі, є вплив на потенційного клієнта. Баррідж зосередився на рекламі продуктів харчування та зібрав прикметники, які часто використовуються в цій галузі. Найуживанішими прикметниками є *new, good, healthy, creamy, perfect, fresh, natural* тощо. Баррідж надає термін *handy package*, який є евфемістичним виразом для упаковки продукту, який був зменшений в розмірах, але ціна якого залишилася незмінною. Вона стверджує, що такі порівняльні ступені, як «м'якше» або «більше», часто використовуються в рекламі без подання товарної одиниці, яку порівнюють з продуктом. За її словами, достовірність багатьох рекламних оголошень спекулюється, тому що реклама може бути неоднозначною. Рекламодавці можуть стверджувати, що спортсмени використовують їх дезодоранти, але яких саме спортсменів вони мають на увазі – невідомо.

Р.В. Холдер [51] стверджує, що банкрутство сьогодні не є таким табу, як це було в минулому. У вікторіанську епоху нестача грошей сприймалася як велика ганьба, і ці евфемізми були порівнянні з евфемізмами, що позначають смерть. Арешт за борги був дуже небезпечною проблемою в XVIII столітті. Холдер додає, що евфемізми для позначення банкрутства і боргів сьогодні використовуються частіше, але ступінь негативної конотації стала нижче. Він наводить приклади заміни слів, що позначають банкрутство або борги:

negative cash situation – «негативне фінансове положення» або *cash flow problem* – «проблеми з фінансовими потоками».

Евфемізми, пов'язані з хворобами та медициною

Евфемізми в цій області стосуються найсерйозніших захворювань. Р.В. Холдер [51, с. 251] стверджує, що медичний жаргон часто використовується лікарями замість загальноприйнятого посилання на хворобу. Наукові терміни не є чіткими евфемізмами, але повідомлення є непрямим, і розуміння може бути сумнівним (наприклад, *coronary inefficiency* – «коронарна недостатність»).

Р.В. Холдер [51, с. 153] стверджує, що в англійській мові існує багато термінів з негативними асоціаціями, що походять з французької мови, що викликано взаємною неприязню країн. Французька мова, що використовується для позначення хвороб, має очевидні негативні конотації, але незрозуміло, яка хвороба обговорюється, наприклад, *French ache* або *French disease* відноситься до сифілісу.

Серцеві захворювання – це, на думку Холдера, ще одне питання, яке покривається евфемістичними замінами. Він вказує, що поганий стан серця або серцевий напад можуть бути замінені на *cardiac incident* – «серцевий інцидент», *cardiac arrest* – «зупинка серця» або *heart problem* – «проблема з серцем».

Холдер стверджує, що значення психічних захворювань може бути затуманена неназваним ступенем хвороби. Слова, що відносяться до психічних захворювань, не класифікуються. Слово божевільний може означати легкий психічний розлад, але також може використовуватися і для більш серйозних психічних захворювань.

Прихована ступінь серйозності – це евфемістична особливість таких слів, як *off the wall* – «дивакуватий», *off your gourd* – «божевільний», *off your head* – «не в своєму розумі», *off your napper* – «душевнохворий», *off your rocker* – «здуріти», *off your tree* – «не в собі», *off your trolley* – «з'їхати з катушок» тощо.

С. Паркер [49, с. 176] вказує, що евфемізм *treadmill* («бігова доріжка») чітко простежується у словах, що позначають психічні захворювання. На початку ХІХ століття такі слова, як *idiot* («ідіот»), *imbecile* («імбецил») та *moron* («дебіл») були евфемізмами. Реальність, що позначається цими словами, несе з собою негативні конотації. Менш образливі терміни відтворюються, щоб виразити повагу і дати надію членам сім'ї.

К. Аллан [40, с. 268] передає евфемізми, пов'язані з зціленням хвороб. Часто використовується дієслово *to fight against a disease* («боротися з хворобою») або замість слова *cancer* («рак») використовується слово *crusade*. Він стверджує, що слова, що позначають хвороби, насправді є поганими. Саме тому назви хвороб використовуються дисфемістично.

За допомогою назв хвороб можна накласти прокляття. Аллан наводить такий приклад прокляття, як *A rox on you!*, що може перекладатися як «Чума на вас!»; цей евфемізм використовується в сучасній англійській мові.

Евфемізми, пов'язані з людським тілом та сексом

Більшість евфемістичних виразів пов'язано з сексом і тілесними виділеннями. Згідно з Енрайтом (Enright, 2004), слова з сексуальними конотаціями за своєю суттю дисфемістичні, і тому по сьогоднішній день придумуються нові евфемізми. Заборонені слова, що стосуються сексу, часто використовуються для лайки або образи через їх дисфемістичну природу. Евфемізми, що відносяться до сексу і тілесних виділень, обумовлені відразую і збентеженням.

Р.В. Холдер [51, с. 355] наводить приклади евфемізмів для позначення поту або неприємного запаху з рота. І те і інше могло викликати у людини збентеження прямим або дисфемістичним натяком на запах. Цей запах називається *an odor* або *a smell*, а людину з поганим запахом можна охарактеризувати як *odorously challenged*. Евфемізми використовуються для виразів, що позначають соціально непридатну поведінку, наприклад відрижка, яка замінюється на *to break wind* («псувати повітря»).

Змінюється ставлення суспільства до людського тіла. Л. Бедролл [42, с. 59] стверджує, що під час правління королеви Вікторії у суспільстві не можна було згадувати про будь-яку частину тіла.

Дисфемістичні асоціації приписувалися навіть по відношенню до курячої ніжки. Р.В. Холдер [51, р. 256] стверджує, що в сучасній англійській мові є кілька виразів щодо функцій тіла, які не можуть бути згадані прямо. Найбільш поширеними є евфемістичні заміни, що використовуються щодо сексуального партнера, наприклад, *mistress* – «коханка», *mate* – «супутник життя»), *boy/girlfriend* – «хлопець/дівчина», *miss* – «міс», *good friend* – «хороший друг». При згадці статевого акту часто зустрічаються вирази з *get*, наприклад, *get busy with*, *get into bed with*, *get your share*, *get your green* та інші ухильні терміни, такі як *contact with* – «контактувати», *conversation* – «розмова», *the main thing* – «головне», *to make happy* – «зробити щасливим», *to mate* – «спарюватися», *conquer a bed* – «завоювати ліжко».

За словами Холдера, сьогодні англійська мова у великій кількості має справу з евфемізмами, пов'язаними з вбиральною і екскрецією. Він стверджує, що *lavatory room* («туалетна кімната») замінюється, наприклад, *powder room* – «дамська кімната», *private office* – «особистий кабінет», *rest room* – «кімната відпочинку», *plumbing* – «сантехніка», *smallest room* – «найменша кімната», *hygiene facilities* – «санвузол» або *toilet* – «туалет». Акт сечовипускання називається так: *to empty a bladder* – «спорожнити сечовий міхур», *to wash your hands* – «вимити руки» або *to freshen up* – «освіжитися». Буква *P* часто є ініціативною буквою у виразах, що відносяться до акту сечовипускання, наприклад, *to pass the water* – «пропустити воду», *pee-pee* – «дзюрчати», *to perform a natural function* – «виконати природну функцію» та *to pull a pea* – «витягнути горошину».

Негативні конотації проституції існували протягом століть, і, на думку Холдера, в сучасній англійській мові досі існує ряд евфемізмів (наприклад, *night job* – «нічна робота», *the oldest profession* – «найдавніша професія»), слова *girl* і *lady* часто позначають повію, наприклад, *working girl* – «працююча

дівчина», *lady of the night* – «леді ночі», *call girl* – «дівчина за викликом», *lady of pleasure* – «леді задоволення», *street girl* – «вулична дівчина», *crib girl* – «дівчина-колиска», *cross girl* – «перехрестна дівчина», *currency girl* – «валютна дівчина». Вирази, що стосуються публічного дому, зазвичай ідіоматичні зі словом будинок, наприклад, *house of sin* – «будинок гріха», *house of pleasure* – «будинок задоволень», *house of evil repute* – «будинок дурної слави», *house of ill fame* – «будинок сорому», *house of profession* – «будинок професії», *house of sale* – «будинок продажу», *house of tolerance* – «будинок терпимості» та *house in the suburbs* – «будинок в передмісті».

Ще одне питання, яким займається Холдер, – це пологи. Він стверджує, що існує багато евфемізмів, що відносяться до вагітності, наприклад: *to be in the family way* – «бути вагітною», *joining the club* – «вступати в клуб», *anticipating* – «та, що очікує», *on her way in trouble* – «на шляху до біду» та *to have a full belly* – «мати повний живіт». Існує багато інших табу, яких намагаються уникати, наприклад *illegitimacy* – «незаконнонародженість», *unknown father* – «невідомий батько», *unwanted pregnancy* – «небажана вагітність», *interruption* – «переривання вагітності» або *use of contraception* – «використання контрацепції».

Слова *chance* та *love* часто вживаються по відношенню до незаконнонародженої дитини. Холдер відносить до них такі слова, як *chance born*, *chance child*, *come by chance*, *chance begot*, *love child*, *loveborn*, *love-begotten*, або *a love bird*. Небажану дитину можна було б назвати *arranged by circumstances* – «яка з'явилася за збігом обставин», *an accident* – «нещасний випадок», *mistake* – «помилка» або *misfortune* – «невдача».

Переривання вагітності є дуже чутливим питанням в сучасній англійській мові, тому Холдер вводить багато евфемізмів, що стосуються цієї теми, наприклад, *pro-choice* – «за вибір», *pregnancy interruption* – «переривання вагітності», *planned termination* – «плановане переривання», *reproductive freedom* – «репродуктивна свобода». Існують подібні причини для евфемістичних заміन у питанні контрацепції. Зазвичай евфемізми, які

використовують для протизаплідних таблеток – це, наприклад, *female pills* – «жіночі таблетки» та *on the pill, at the pill* – «на таблетці». Презерватив називають, наприклад, *a rubber cookie* – «гумове печиво» або *a rubber johnny* – «гумовий Джонні».

Евфемізми, пов'язані з залежностями

Сьогодні англійська мова має справу з соціально неприйнятними проблемами, такими як алкоголь, наркотики та азартні ігри. Р.В. Холдер [51, с. 434] стверджує, що люди вважають за краще ухильні формулювання, тому що ця тема стосується багатьох особистих руйнувань. Пошкоджується не тільки фізичне і психічне здоров'я, але людина може також зіткнутися з боргами, зруйнованою сім'єю і соціальною ганьбою. На думку Холдера, залежностями можна було б назвати *weaknesses* («слабкостями»), наприклад, *weakness for the drink* означає алкоголізм або *weakness for the horses* являє собою залежність від азартних ігор.

Холдер вказує, що евфемізми, що стосуються пристрастей до азартних ігор, зазвичай замінюються термінами *to play* або *a game*. Гравців можна було б назвати, наприклад, *bookmakers/turf accountants* – «букмекерами» або *commission agents* – «комісіонерами», а також ігрові автомати можна було б назвати, наприклад, *fruit machines* – «фруктовими машинами».

Холдер надає безліч евфемізмів, пов'язаних з алкоголем. Найбільш поширеним є слово *drink*, яке може використовуватися в якості дієслова або іменника у фразях, наприклад, *have a drink, drink a lot, drink some* або *drink too much*. Іншими виразами, що відносяться до алкоголю, є, наприклад, *bottle* – «пляшка», *cocktail* – «коктейль», *shot* – «шот», *snifter* – «келих», *sip* – «ковток», *plasma* – «плазма» або *transfusion* – «переливання».

Інші поширені заміни відносяться до стану, якій настає після вживання одурманюючих речовин, наприклад: *legless* – «безногий», *racked* – «скорчений», *rattled* – «гуркітливий», *under the table* – «під столом», *under the influence* – «під впливом», *spaced out* – «рознесений», *overtired* – «перевтомлений», *tipped* – «перекинутий», *stewed* – «тушкований», *whistled* –

«свистячий», *slewed* – «убитий», *pickled* – «маринований», *potted* – «під кайфом», *screwed* – «під мухою», *junked up* – «той, що нанюхався», *in liquor* – «піддатий», *in the bag* – «готовий».

Загальною ознакою в цій категорії є конверсія, іменники і дієслова можуть бути перетворені в прикметники, що позначають сп'яніння, наприклад, *a bottle – bottled, drink – drunk, liquor – liquored, refresher – refreshed, juice – juiced, sozzle – sozzled, souse – soused* або *to load – loaded*.

Куріння як ще одна залежність містить евфемістичні вирази для куріння марихуани.

Холдер стверджує, що *marihuana* («марихуана») може бути замінена такими виразами, як, наприклад, *marijuana, weed, pot, hemp, Mexican brown, hash, mary jane* або *green grass*, а для наслідків куріння марихуани використовуються вирази, такі як *to turn into a hash-head* – «перетворитися в анашиста» або *to become hooked* – «підсісти на гачок».

Евфемізми для важких наркотиків, таких як кокаїн і героїн, часто відносяться до його білого кольору, наприклад цукру. Холдер також надає такі слова, як *white* та *snow*, які використовуються для утворення словосполучень, наприклад, *white girl, white lady, white line, white powder, China white, white stuff*.

Він стверджує, що слово *snow* відноситься до залежної людини, яка знаходиться під впливом кокаїну, наприклад, *snowed in, snowed under, snowed up, snowman* або *snow-blind*. Іншими виразами, що відносяться до наркотиків, є, наприклад, *happy dust* – «щасливий пил», *substance* – «речовина», *powder* – «порошок» або *pharmaceuticals* – «фармацевтичні препарати».

Таким чином, проаналізувавши класифікації евфемізмів різних авторів, ми вирішили, що доцільно буде обрати класифікацію Р. Холдера, тому що вона є найдетальнішою з усіх представлених та охоплює всі аспекти, необхідні для повного аналізу евфемізмів.

1.5. Способи евфемізації

Евфемізми мають безліч способів евфемізації. Вони відрізняються великою структурною різноманітністю з точки зору граматики. За Р.В. Холдером, якості евфемізмів можуть вживатися [51, с. 8]:

Окремі слова

1) іменники: *action* – «акція» замість «незаконні дії», *underachiever* – «той, що не дуже встигає» замість невстигаючий, *entanglement* – «скрутне становище» замість «критична ситуація»;

2) прикметники: *special* – «особливий» замість «стоїть нижче за розумовими або фізичними здібностями», *liberal* – «ліберальний» замість «нетерпимий», *alternative* – «альтернативний» замість «того, який відрізняється від прийнятого та встановленого в суспільстві»;

3) дієслова: *to whitewash* – «білити, відбілювати» замість «зам'яти незручну подію», *to arrange* – «організовувати» замість «робити що-небудь потайки, за спиною у інших», *to stroke* – «гладити» замість «переконувати за допомогою лестошів»;

4) прислівники: *friendly* – «дружньо» замість «без особливого компромісу і співчуття»;

5) деякі розряди займенників (особові, вказівні, неозначені): *this, that, he, something* тощо.

Словосполучення

1) вільні словосполучення: *senior citizen* – «старший громадянин» замість «старий», *academic dismissal* – «академічне звільнення» замість «відрахування з коледжу», *reduction in workforce* – «скорочення робочої сили» замість «масові звільнення»;

2) фразеологічні звороти: *lame duck* – «кульгава качка» замість «глава адміністрації, який не може бути переобраний на другий термін», *window dressing* – «прикраса вітрини» замість «фальсифікація фінансових звітів», *golden handcuffs* – «золоті наручники» замість «значні виплати, які залучаються для найму досвідченого працівника».

Речення: *Get on one's bike* – «пересісти на велосипед» замість «бути звільненим», *work both sides of the street* – «працювати на обидва сторони вулиці» замість «бути безпринципним», *hang up one's hat* – «повісити капелюх» замість «одружитися на багатій людині».

Щодо мовних засобів і способів евфемізації погляди лінгвістів в цілому різні, проте, можна говорити, що вони не стільки суперечать, скільки доповнюють один одного.

За Дж. Лоуренсом [47, р. 25] всі шляхи евфемізації представляють собою реалізацію двох головних способів:

- 1) створення алегоричного виразу;
- 2) використання ретельно підбраного слова-замінника.

Ч. Кейні виділяє наступні способи евфемізації [46, с. 34]:

- 1) навмисне опущення в мові образливого терміна;
- 2) зміна форми слова-табу;
- 3) заміна слова-табу більш загальним терміном;
- 4) переклад неприйнятеного терміна на іноземну мову.

Польський лінгвіст С. Відлак [8, с. 267] серед способів утворення евфемізмів перераховує:

- 1) запозичення з інших мов (іншомовні слова можуть здаватися більш благородними та менш шокуючими);
- 2) частковий антонім (літота) («досить важкий» замість «важкий»);
- 3) повний антонім (антифраза) (наприклад, «легкий» замість «важкий» або «правда замість «брехня», вимовлені відповідним тоном, з відповідним жестом та в відповідному контексті);
- 4) метафоризація (наприклад, замість «власниця будинку розпусти» – «мати-настоятельница», «повії» – «монашки» тощо).

Л.П. Крисін в якості способів евфемізації виділяє наступні [16, с. 139]:

- 1) слова-визначники з «дифузною» семантикою («деякий», «певний», «відповідний», «належний»);

2) іменники з досить загальним змістом, які використовуються для називання цілком конкретних предметів і дій (акція, виріб, об'єкт, продукт, товар, матеріал), а також неозначені або вказівні займенники («що-небудь», «це»);

3) іншомовні слова і терміни, що вживаються в якості позначень, більш придатних – в силу своєї меншої зрозумілості для більшості носіїв мови – для вуалювання суті явища, ніж споконвічна лексика («педиккульоз» замість «вошивість», «лібералізація цін» замість «підвищення цін», «конфронтація» замість «протистояння»);

4) слова, що позначають слабо виражену ступінь властивості або неповноту дії, що вживаються не в своєму словниковому значенні, а в якості евфемізму («він недочуває» замість «глухий», «він накульгує» замість «кульгавий»);

5) деякі дієслівні форми з префіксом *під-* («під'їхати», «підійти», «підвезти» тощо), які сприймаються (головним чином носіями просторіччя) як більш ввічливі слова, що пом'якшують пряме відношення до адресата;

6) аббревіатури («ВМ» замість «вища міра» (покарання), «ЦТ» замість «Цілком Таємно»).

Е.Е. Краснова пропонує ділити евфемізми української та англійської мов на 5 груп по породжувальним мотивам:

- 1) евфемізми, мотивовані почуттям страху («заснути вічним сном»);
- 2) евфемізми, мотивовані делікатністю («з відхиленнями у розвитку»);
- 3) евфемізми, мотивовані пристойністю («м'яке місце»);
- 4) евфемізми, які облагороджують («виправний заклад»);
- 5) маскуючі евфемізми («превентивний удар») [16, с. 17].

Однак мотиви не завжди легко відокремити один від іншого. Мотив делікатності взаємодіє з мотивом пристойності. Сумніви викликає наявність так званого самостійного «облагороджувального» мотиву. Даний мотив супроводжується іншими мотивами, як і більшість евфемістичних заміні. Наприклад, якщо слідувати логіці запропонованої класифікації, в евфемізмі

«гурман» (замість «ненажери») мотив пристойності супроводжується «облагораживальним» мотивом.

Одну з найбільш всеосяжних класифікацій запропонував В.П. Москвін [21, с. 215], виділивши 13 способів мовного вираження евфемізації мовлення:

1) метонімічна номінація («обійтися хусткою» замість «висякатися»);

2) метафорична номінація («піти з життя» замість «померти», «кінне військо» замість «блохи»);

3) використання синекдохи («Бариня в літах, але чепурна й авантажна, ... з великим бюстом, підтягнутим корсетом до самого носа, сиділа на дивані»);

4) прономіналізація («зайти кудись» замість «туалет»);

5) паронімічна заміна або заміна близькозвучним словом («поїхав до Риги» замість «вирвало»);

6) використання книжних слів і виразів, зокрема, термінів: на відміну від загальноживаних, не обтяжені різного роду побутовими асоціаціями та тому можуть бути використані в евфемістичних цілях («летальний наслідок» замість «смерть»);

7) вживання іншомовних слів: в якості засобу евфемістичного шифрування використовуються перш за все не освоєні українською мовою іншомовні слова («путана» замість «повія»);

8) заміна слова найменуванням відповідного родового поняття («комаха» замість «воша», «тарган», «новоутворення» замість «пухлина»);

9) перефразовування («шльопнути дитину по м'якому місцю»; «огрядна тварина» замість «свиня»);

10) антономазія («лукавий» замість «чорт», «ескулап» замість «лікар»);

11) перенесення «з роду на вид» («привласнити» замість «вкрасти»); до цього ж типу евфемізмів вчений відносить заміну найменування непрестижної професії найменуванням професії, яка «має більш високий рейтинг в суспільстві» («технічка» замість «прибиральниця»);

12) вживання тропу мейозис, тобто применшення інтенсивності відповідних дій, ознак і станів («нетверезий» замість «п'яний», «залишає бажати кращого» замість «поганий»); сюди належать і вирази, що містять непряме заперечення («наряд чи можна вважати пристойним...»);

13) еліпсис, тобто «безоб'єктне (абсолютивне) вживання перехідних дієслів («сунути» в значенні «дати хабар»).

Вчений також подає прийоми евфемізації у вигляді класифікації та поділяє їх на чотири розряди:

1) евфемізація на основі двозначної мови, до якої входять метафора, метонімія, антифраза та паронімічна заміна;

2) евфемістична зашифровка на основі нарочито неточної мови, до якої входять синекдоха, мейозис та перенесення з виду на вид;

3) використання в якості евфемізмів прямого позначення предмета мовлення, до якої входять іншомовні слова, які не освоєні мовою, та книжкові слова та вирази;

4) евфемізація на основі навмисної неясності (за умови, що вона повністю знімається контекстом), до якої входять заміна слова найменуванням відповідного родового поняття, прономіналізація, антономазія, еліпсис та штучна книжність [23, с. 64-67].

Він також визначив три ступеня складності зашифрування значення в евфемізмах:

- перша ступінь – «комаха» замість «тарган»;
- друга ступінь – «комаха» замість «воша»;
- третій ступінь – «органи» замість «КДБ».

Також він досліджував різні способи зашифровки – прості (наприклад, «колишня річ» замість «ношена річ») та комбіновані («б/у» замість «ношена річ») [22, с. 71].

Е. Партрідж [50, с. 112] виділяє наступні способи утворення евфемізмів (наведені приклади автора класифікації):

1) шляхом перенаправлення думки в бажаному напрямку (*convey honorarium* – «переправляти гонорар» замість *to plagiarize* – «займатися плагіатом»);

2) використанням надзвичайно невизначеної фрази (*commit a nuisance* – «набридати»);

3) згадкою дуже загальної супутньої обставини (*remove* – «прибирати» замість *to murder* – «здійснювати вбивство»);

4) використанням слів або виразів, значення яких є загадковим або ухильним (*to lose the number of one's mess* – букв. «втратити номер своєї меси» замість «померти»);

5) наміром применшення неприємного ефекту (*to have a glass* – «пропустити стаканчик» замість *to be tipsy* – «бути напідпитку»);

6) використанням негативної літоти (*it's not too safe* – «не надто безпечно»);

7) навмисним умовчуванням (*you know where to go* – «йди ти знаєш куди» замість *to hell* – «до біса»);

8) використанням одиниць іншої мови (найчастіше – латинізмів);

9) абрєвіації неприйнятних слів або виразів (*TBC* замість *tuberculosis* («туберкульоз»).

Дж. Німен і К. Сільвер в якості критерій своєї класифікації способів евфемізації беруть основні семантичні процеси, за допомогою яких формуються евфемізми. В їх класифікації представлені наступні способи евфемізації [52, с. 56]:

1) запозичення з інших мов: (*halitosis* (латинський еквівалент) замість *bad breath* – «поганий запах з рота»);

2) розширення значення (*growth* – «пухлина» замість *cancer* – «ракова пухлина», *social disease* – «соціальна хвороба» замість *syphilis* – «сифіліс»);

3) семантичний зсув (метонімізація) (*rear end* – «тилова частина» замість *buttocks* – «сідниці»);

4) метафоричний перенос (*blossom* – «цвітіння» замість *pimple* – «прищ»);

5) Фонетичне викривлення

- скорочення (*ladies* (*ladies room*) – «дамська кімната»);
- апокопа (*vamp* (*vampire*) – «вампір»);
- абрєвіація (*JC* – *Jesus Christ*);
- редуплікація (*pee-pee* – *to piss*).

А. Кацев в своїй класифікації способів евфемізації ділить всі способи утворення евфемізмів на три великі групи залежно від способу заміни слова-табу на евфемізм [15, с. 35]:

Перша група – семантичні способи:

1) генералізація значення (використання лексики великого семантичного потенціалу, наприклад, особистих і вказівних займенників *he, she, this*, іменників широкої семантики *this business* – «ця справа», *this event* – «ця подія», багатозначних дієслів *take, go*);

2) метафоризація значення (*hop off the twig* – букв, «зістрибнути з гілки» в значенні померти);

3) метонімізація значення (*get the pink slip* – «отримати рожевий листок» замість «бути звільненим»);

4) поляризація значень (існує у вигляді повної антонімічності денотата і асоціата *hero* – «герой» в значенні «боягуз», і в контрасті лише оціночних значень денотата і асоціата *glorious* – «славний» замість *drunk* – «п'яний»).

Друга група – зміни форми слова-табу:

1) звукова аналогія: *Gad* (*God* – «Бог»);

2) негативна префіксація (літота): *untrue* – «неправда» замість *lie* – «брехня»; *not clever* – «нерозумний» замість *stupid* – «дурний»;

3) скорочення: *TBC* (*tuberculosis* – «туберкульоз»), *pro* (*prostitute* – «повія»);

Третя група – запозичення з інших мов.

Часто – наукові терміни латинського походження: *intoxicated* замість *drunk* – «п'яний», *perspiration* замість *sweat* – «піт».

В цілому, в результаті аналізу вищевикладених способів евфемізації, можна зробити висновок про те, що евфемізація є не чисто лексичне явище, а й певна мовна стратегія, стилістичний прийом, який може реалізуватися на різних рівнях мови – графічному, фонетичному, морфологічному, синтаксичному і лексико-семантичному.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи теоретичні здобутки першого розділу можна зробити наступні висновки:

1) евфемізми є емоційно-нейтральними словами, словосполученням та реченнями, які вживаються замість аналогічних їм синонімам, які вважаються грубими, непристойними або невічливими, у зв'язку з чим люди інтуїтивно або свідомо уникають їх;

2) існує багато підходів до вивчення явища евфемістичних замінів. До екстралінгвістичних критеріїв відносяться негативний характер емоцій, що викликаються об'єктом номінації, соціокультурна детермінованість або мотивованість нової номінативної одиниці, прагнення до поліпшення денотата антецедента. До інтралінгвістичних критеріїв, в свою чергу, належать стигматичність антецедента, нейтральна або позитивна конотація назви евфемізму, семантична редукція і вторинність номінації;

3) узагальнюючи наведені нами функції евфемізмів різних авторів, головною метою є досягнення і підтримка комунікативного комфорту. Серед великої розмаїтості функцій евфемізми, можна виділити головні, такі як пом'якшення грубого та неприємного для мовця (уникання комунікативних конфліктів і невдач, оцінка предмета мовлення, пряме позначення якого усвідомлюється ним як грубість, різкість, непристойність), камуфляж (приховування неприємної для адресата суті понять і дій) та приховування дійсності (прагнення повідомити щось адресату таким чином, щоб це було зрозуміло тільки йому);

4) існує безліч авторів класифікацій евфемізмів, серед яких до згаданих нами відносяться класифікації Р.В. Холдера, Д. Енрайта, Е. Остермаєра, Д. Крістала, С. Паркера, Л. Бедролла, К. Аллана та К. Барріджа;

5) взявши за основу класифікацію Холдера та синтезувавши думки з деяких інших класифікацій вище-згаданих авторів, було виділено таку

класифікацію евфемізмів, є найдетальнішою з усіх представлених та охоплює всі аспекти, необхідні для аналізу евфемізмів;

6) до синтезованої нами класифікації відносяться евфемізми, пов'язані зі смертю, евфемізми, пов'язані з релігією, евфемізми, пов'язані з політикою, політкоректні евфемізми, евфемізми, пов'язані з бізнесом, евфемізми, пов'язані з хворобами та медициною, евфемізми, пов'язані з людським тілом та сексом та евфемізми, пов'язані з залежностями;

7) щодо мовних засобів і способів евфемізації погляди лінгвістів в цілому різні, проте, можна говорити, що вони не стільки суперечать, скільки доповнюють один одного;

8) проаналізувавши способи евфемізації різних авторів, ми вирішили синтезувати декілька розглянутих вище класифікацій в одну, яка є охоплює всі аспекти евфемізмів: класифікацію В.П. Москвіна, до якої входять метафорична номінація, метонімічна номінація, використання синекдохи, прономіналізація, паронімічна заміна або заміна близькозвучним словом, використання книжних слів і виразів, вживання іншомовних слів, перенесення «з роду на вид», перефразовування, антономазія, перенесення «з виду на вид», вживання тропу мейозис та еліпсис; та додати до нашої синтезованої класифікації редуплікацію з класифікації Дж. Німена і К. Сільвера, літоту або негативну префіксацію з класифікації А. Кацева та антифразу або повний антонім з класифікації польського лінгвіста С. Відлака.

РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ЕВФЕМІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ПРОЗІ

Цей розділ присвячено аналізу класифікації евфемізмів по категоріям та їх способів евфемізації з загальної вибірки [Див. Дод. 1].

В цьому розділі були проаналізовані такі твори англійських і американських авторів XIX, XX та XXI століть, як «Fahrenheit 451» [55] Рея Бредбері, «Harry Potter and the Philosopher's Stone» [88] Джоан Роулінг, «The Singing Sands» [72] Джозефіни Тей, «Three Soldiers» [87] Джона Дос Пассоса, «The Financier» [61] Теорода Драйзера, «Public Enemies» [71] Алана Хюнда, «Up the Down Staircase» [74] Бел Кауфман, «The Virginian» [93] Оуена Вістера, «Ruck of Rook's Hill» [75] Редьярда Кіплінга, «The Catcher in the Rye» [89] Джерома Селінджера, «Clouds of Witness» [62] Дороті Лі Сеєрс, «Ulysses» [73] Джеймса Джойса, «Appointment in Samarra» [85] Джона О'Хари, «The Return of the King» [91] Дж.Р.Р. Толкіна, «The Naked and the Dead» [81] Нормана Мейлера, «The Taking of Pelham One Two Three» [65] Джона Гоуді, «The Plastic Age» [82] Персі Маркса, «1984» [86] Джорджа Орвелла, «Death in the Afternoon» [69] Ернеста Хемінгуея, «Frankenstein; or, The Modern Prometheus» [92] Мері Шеллі, «The Four Million» [70] О. Генрі, «Babbitt» [77] Сінклера Льюїса, «Reflections in a Golden Eye» [83] Карсон Маккалерс, «Of Mice and Man» [90] Джона Стейнбека, «The Lord of the Flies» [66] Вільяма Голдінга, «The Giver» [80] Лоурі Лоїса, «The Handmaid's Tale» [54] Маргарет Етвуд, «Jane Eyre» [56], «Vilette» [58] та «Shirley» [57] Шарлотти Бронте, «The Great Gatsby» [63] Френсіса Скотта Фіцджеральда, «To Kill a Mockingbird» [76] Гарпер Лі, «Magpie» [60] Джил Доусон, «Black Swan Green» [84] Девіда Мітчелла, «Nice Work» [78] Девіда Лоджа, «The Eyre Affair» [64] Джаспера Ффорде, «Hills like White Elephants» [68] Ернеста Хемінгуея, «The Bride of Newgate» [59] Джона Діксона Карра, «Babbitt» [77] Сінклера Льюїса, «May We Borrow Your Husband» [67] Грема Гріна та «The Real Jazz, Old and New» [79] Стівена Лонгстріта.

Вибір зроблений на користь цих романів та оповідань, тому що вони є прикладами творів з широким вмістом евфемізмів та містять найрізноманітніші приклади для повноцінного аналізу.

2.1. Аналіз використання евфемізмів різних категорій в англійській прозі

У цьому підрозділі ми розглянемо евфемізми з загальної вибірки 450 одиниць, взявши за основу класифікацію Холдера, яка є найдетальнішою з усіх представлених та охоплює всі аспекти, необхідні для аналізу евфемізмів, та синтезувати його думки з класифікаціями таких авторів, як Д. Енрайт, Д. Крістал та К. Аллан. На прикладі даної класифікації можна якомога точніше проаналізувати особливості використання евфемізмів а англійській прозі. Таким чином, до синтезованої нами класифікації відносяться евфемізми, пов'язані зі смертю, евфемізми, пов'язані з релігією, евфемізми, пов'язані з політикою, політкоректні евфемізми, евфемізми, пов'язані з бізнесом, евфемізми, пов'язані з хворобами та медициною, евфемізми, пов'язані з людським тілом та сексом та евфемізми, пов'язані з залежностями.

Евфемізми, пов'язані зі смертю

Перший евфемізм даної категорії було знайдено у романі «The Lord of the Flies» автора Вільяма Голдінга:

They were silent on the mountain-top while the opaque look appeared in Jack's eyes and passed away [66, с. 102].

Смерть є однією з найдавніших табу, тому страх перед невідомістю є мотивацією для евфемістичних замінів. Вираз *passed away* (піти з життя) є типовим евфемістичним виразом, який має асоціації з відходом у інший, невідомий світ. В сучасному світі це словосполучаєння вже складно називати евфемізмом, тому що він набув широкого вживання та вже не виконує своєї первісної функції.

Ще одним прикладом евфемізму з цього роману є випадок, коли персонаж Джек та його дикунське плем'я виконували свій власний ритуальний танець і скандували:

«*Do our dance! Come on! Dance!* [66, с. 217]».

Використання слова *dance* (танець) є евфемізмом до церемонії вбивства.

Наступними евфемізмами даної категорії є приклади з роману «Fahrenheit 451» автора Рея Бредбері:

«*Play the man, Master Ridley; we shall this day light such a candle, by God's grace, in England, as I trust shall never be put out.* [55, с. 34]».

to light a candle (запалити свічку) – це евфемізм, а також алюзія до опису спалювання людей. Латимер (єпископ Вустерський, відомий діяч англійської Реформації) висловлював тверду віру, що смерть його самого та єпископа Ніколаса Рідлі буде діяти як іскра для змін, запалюючи постійне полум'я в душах їхніх товаришів-англіканців, які б прийняли те, що вони вважали справжньою релігією протестантизму.

В контексті нашого прикладу літня жінка використовує цей евфемізм для посилення не на релігію, а на полум'я знань, полум'я, яке ніколи не згасне, незважаючи на всі зусилля репресивного та тоталітарного уряду.

Наступним прикладом використання евфемізму в даному романі є:

«*The salamander devours his tail! Oh, God!* [55, с. 85]».

У цій цитаті персонаж Фабер натякає на фігуру саламандри, яка є символом пожежників. За допомогою слів *devours his tail* (пожирає свій хвіст) Фабер мав на увазі, що пожежні станції по всій країні будуть автоматично знищені. Таким чином, слово *salamander* (саламандра) є натяком на пожежника, і, оскільки хвіст є її власним органом, то пожежники будуть автоматично знищувати себе діями головного героя роману – Монтеґа.

Іншим прикладом роману з використанням евфемізмів, пов'язаних зі смертю, є роман-антиутопія «The Giver» автора Лоурі Лоїса:

There were only two occasions of release which were not punishment. Release of the elderly, which was a time of celebration for a life well and fully lived; and release of a newchild, which always brought a sense of what-could-we-have-done [80, с. 7].

Можливо, найтемнішим аспектом суспільства в романі «*The Giver*» є концепція *release* (звільнення). Звільнення, спочатку, є дещо неоднозначною практикою покарання. Однак чим більше її згадують, тим більше читачам стає очевидним те, що насправді це позначає знищення громадян. Суспільство не усвідомлює, що цей процес означає смерть; вони взагалі не розуміють, що таке смерть.

Однак, не кожне звільнення є покаранням за погану поведінку. Як ми бачимо з прикладу вище, немовлят або «*newchildren*» (новонароджених дітей) також можуть «звільнити», так само як і літніх людей, коли прийде «їх час». Той факт, що звільнення активно святкуються, свідчить про те, що евфемізм ефективно діє в суспільстві роману та маскує справжнє значення слів.

Іншим прикладом евфемізмів, пов'язаних зі смертю, у романі «*The Giver*» є:

«I was so devastated by my own grief at her loss, and my own feeling of failure, that I didn't even try to help them through it. [80, с. 144]».

В цьому випадку, якщо хтось помирає через природні або непередбачувані наслідки – це називається *loss* (втратою).

В обох наведених прикладах людина є мертвою. Але, у порівнянні зі словом *loss* (втрата), евфемізм *release* (звільнення) має своє продовження. Після смерті, звільнена людина відправляється в *Elsewhere* (інше місце):

He would need those to help him find the Elsewhere that they were both sure existed [80, с. 158].

Громадяни даної спільноти насправді не розуміють того, що термін *Elsewhere* позначає смерть. Для них *Elsewhere* – це фактичне місце, яке вони можуть знайти після того, як «звільняться». Однак, читачі знають, що «звільнені» не залишають цю спільноту, щоб знайти інший світ. Евфемізм

Elsewhere нагадує читачам про те, наскільки необізнаними в цьому суспільстві є люди, у порівнянні з тим, як працює наше власне суспільство. Він приховує справжню природу діянь звільнення.

Поширеним евфемізмом у даному творі є *transgression*:

«*You know that there's not third chance. The rules say that if there is a third transgression, he simply has to be released.* [80, с. 9]».

transgression означає порушення правил чи закону. Це може бути щось серйозне, як в наведеному вище прикладі (тобто вбивство), але також і невелике порушення (*His transgressions were small ones, always: shoes on the wrong feet, schoolwork misplaced, failure to study adequately for a quiz*). Якщо подивитися на деякі синоніми цього слова, то здається, що *transgression* зазвичай не означає серйозний злочин, але у даному романі існують свої правила. Наприклад, *impropriety*, *infraction*, та *misdeed* є синонімами поняття *transgression*.

Іншим прикладом використання евфемізмів, пов'язаних зі смертю, є роман-антиутопія «*The Handmaid's Tale*» авторки Маргарет Етвуд:

«*In the past,*» says Aunt Lydia, «*it has been the custom to precede the actual Salvagings with a detailed account of the crimes of which the prisoners stand convicted.* [54, с. 245]».

Salvagings буквально означає «порятунок», але насправді це є евфемізмом, який описує вчинок вбивства тих, хто не підкоряється законам Гілеаду (вигадана тоталітарна держава).

Вищезгаданий приклад є таким самим, як і приклад дієслова *vaporize* (випаровувати) Джорджа Орвелла у романі-антиутопії «1984».

There was a certain fitness in this, since her own husband had been vaporized a couple of years earlier [86, с. 53].

Слово *vaporize* найчастіше усього означає «перетворюватися на пар» і зазвичай не застосовується до людей, але, використовуючи це для опису вбивства тих, хто не погоджується з Партією в романі, цей термін звучить набагато загрозовішим. Не звертаючи особливої уваги на значення цих

термінів, Етвуд дзеркально відображає Орвелла, використовуючи слова з протилежним значенням.

У прикладі роману «Jane Eyre» Шарлотти Бронте евфемізм даної категорії використовується у тій ситуації, коли Джейн (головна героїня) лежить на смертному одрі зі своєю подругою Елен Бернс:

«She kissed me, and I her, and we both soon slumbered. [56, с. 125]».

Цей приклад, в якому подруги бажають одна одній надобраніч, насправді є їхнім прощанням. Використаний вище евфемізм *slumbered* (задрімали) стосується саме смерті Елен. Письменниця Шарлотта Бронте використала цей евфемізм для того, щоб опосередковано розповісти про смерть Елен, додавши до тексту художній елемент.

У романі «Of Mice and Man» автора Джона Стейнбека, персонаж Ленні просить свого друга Джорджа вбити його, на що Джордж втішає його та відповідає:

«Sure, right now. I gotta. We gotta. [90, с. 106]».

Це є евфемізмом, який виражається у незакінченості фрази, повністю звучав би як «I gotta kill you», але замість цього Джордж продовжує говорити *We gotta.*, тим самим заспокоюючи Ленні та самого себе, обіцяючи, що у не дивлячись на усі негаразди, в кінці кінців вони залишаться разом.

Після вистріла в Ленні, Джордж додає:

«Got him, by God. [90, с. 106]».

Це також є евфемізмом до його вбивства.

Іншим прикладом евфемізму, пов'язаному зі смертю, у романі «*Of Mice and Man*», є слова Джорджа:

«She's gonna make a mess... [90, с. 53]».

В цьому випадку він має на увазі, що жінка, яка є дружиною Керлі, (сина власника ферми, на якій він працює), є проблемною. Ця фраза передбачає те, що трапиться надалі в історії. Після того, як Ленні вбиває дружину Керлі, він використовує наступний евфемізм для позначення вбивства:

«*George gonna say I done a bad thing...* [90, с. 91]».

Ще одним прикладом евфемізму вбивства у романі «*Of Mice and Man*» є слова робітника ферми Карлсона:

«*I'll put the old devil out of his misery.* [90, с. 48]».

Ця фраза звучить так, нібито він насправді збирається допомогти йому, що звісно несе за собою зовсім протилежне значення.

Таким чином, у цій категорії ми маємо безліч варіацій евфемізмів, пов'язаних зі смертю, тому що по сьогоднішній день страх перед невідомістю є мотивацією до уникання її прямого значення.

Евфемізми, пов'язані з релігією

Перший евфемізм даної категорії було знайдено у романі «*Ulysses*» автора Джеймса Джойса:

Spaniards, for instance, he continued, passionate temperaments like that, impetuous as Old Nick, are given to taking the law into their own hands and give you your quietus doublequick with those poignards they carry in the abdomen [73, с. 1037].

Old Nick є прізвиськом диявола в християнських традиціях. Люди схильні давати конкретні евфемістичні імена злим духам через те, що вони бояться зла. Вважається, що для того, щоб залишитися в безпеці, не потрібно згадувати їх справжні імена. За висловлюванням: заговори про диявола, і він з'явиться. Тому замість називання диявола було використано даний евфемізм.

Наступний евфемізм даної категорії було знайдено у романі «*To Kill a Mockingbird*» авторки Гарпер Лі:

«*Oh gosh,*» *breathed Jem* [76, с. 220].

Зазвичай евфемізми, пов'язані з релігією, мотивуються людськими упредженнями та повагою до Бога. В даному випадку слово «Бог» є універсальним терміном, а не ім'ям. Евфемізм у романі «*To Kill a Mockingbird*» для позначення Бога прийняло перероблену форму *Gosh*, використану для пом'якшення лайки.

Наступним прикладом у даному романі є:

He would probably have poured it into his milk glass had I not asked what the same hell he was doing [76, с. 25].

У цьому випадку головна героїня роману Джин Луїза Фінч використовує фразу *what the same hell he was doing*, в якій частина *same hell* замінює слово *hell* (пекло), тому що згадувати злі сили в нашому суспільстві є неприйнятним.

Таким чином, евфемізми, пов'язані з релігією, в основному виконують функцію вигуків та застосовується через страх згадування Бога чи дияволів.

Евфемізми, пов'язані з політикою

Перший евфемізм даної категорії було знайдено у романі-антиутопії «1984» автора Джорджа Орвелла:

«The Ministry of Truth, which concerned itself with news, entertainment, education, and the fine arts. The Ministry of Peace, which concerned itself with war. The Ministry of Love, which maintained law and order. And the Ministry of Plenty, which was responsible for economic affairs. Their names, in Newspeak: Minitru, Minipax, Miniluv, and Miniplenty. [86, с. 7]».

Джордж Орвелл неодноразово використовував евфемізми, усвідомлюючи їх потенційну небезпеку в своєму антиутопічному романі «1984». «Партія» є правлячою урядовою організацією, яка створила чотири основні міністерства, як описано в уривку вище. У цих міністерств є свої назви, які прямо протистояють справжній меті кожного з них. Це лише є одним із способів, за якими Партія використовує мову, щоб спотворювати реальність.

The Ministry of Love (Міністерство Любові) або *Miniluv* виконує функції міністерства внутрішніх справ Океанії (вигаданий військово-політичний конфедеративний блок). Воно, як і інші міністерства, значною мірою відповідає за заподіяння бід, страху, страждань і катувань. У певному сенсі ця назва є влучною, оскільки кінцева мета цього міністерства полягає в пропагуванні любові до Великого Брата, що є єдиною формою кохання, дозволеної в Океанії. Це типово для новомови, де слова та назви часто містять як ідею, так і її протилежність.

Значення *The Ministry of Peace* (Міністерство Миру) або *Minipax* прирівнюється до поняття «війна» в гаслі партії «Війна – це мир». Як і назви інших міністерств, воно також має буквально застосування: вічна війна – «це те, що зберігає «мир» (статус-кво) в Океанії та баланс сил у світі.

The Ministry of Truth (Міністерство Правди) або *Minitruie* – це міністерство пропаганди. Як і в інших міністерствах у романі, назва Міністерства Правди насправді має іншу мету – відповідати за будь-яку необхідну фальсифікацію історичних подій. Однак, як і у інших міністерств, ця назва також є влучною, оскільки воно визначає, що таке «правда» в Океанії.

Таким чином, Міністерство Правди поширює нову мову серед населення під назвою «новомова», в якій «істина» означає таке твердження, як два плюс два дорівнює п'ять, якщо ситуація цього вимагає. Відповідно до концепції подвійного мислення, подібне міністерство створює «правду» у новомовному сенсі цього слова. У книзі описано обробку історичних записів для показу затвердженої урядом версії подій.

Як і інші міністерства, *the Ministry of Plenty* (Міністерство Достатку) або *Miniplenty* має повністю протилежну назву, оскільки воно відповідає за підтримку стану вічної бідності, дефіциту та фінансового нестатку. Однак ця назва також є доречною, адже, як і у Міністерства Правди, метою Міністерства Достатку – переконати населення, що вони живуть у стані постійного процвітання. Орвелл робив подібне посилення на Міністерство Достатку і у своїй повісті-антиутопії «*Animal Farm*», коли в розпал руйнування ферми кнур Наполеон наказує наповнити бункер піском, а потім тонко посипати це зерном, що збиває людських відвідувачів з пантелику через хвастощі Наполеона своєю вищою економікою господарства.

Ще одним прикладом евфемізму цієї категорії у даному романі є:

These contradictions are not accidental, nor do they result from ordinary hypocrisy; they are deliberate exercises in DOUBLETHINK [86, с. 273].

Створення письменником нового терміна «*doublethink*» (подвійне мислення) стало відомим евфемізмом щодо типів спотворень, які

застосовують багато сучасних політичних діячів та представників медіа простору.

Прикладом вищезгаданого подвійного мислення у антиутопії «1984» є неодноразово повторювані гасла:

«*WAR IS PEACE*

FREEDOM IS SLAVERY

IGNORANCE IS STRENGTH [86, с. 6]».

Метою цих слоганів є досягнення повного контролю над людьми та над їх розумами. Вони є суперечливими за визначенням, але, не дивлячись на це, обидва поняття в кожному слогані приймаються громадянами Океанії як правильні одночасно.

WAR IS PEACE (війна це мир) означає, що навіть незважаючи на те, що Океанія перебуває у постійному воєнному стані, люди поводять себе так, нібито там є і мир, тому вони можуть легко переходити від однієї емоції до іншої відповідно від того, що від них просить Партія.

FREEDOM IS SLAVERY (свобода це рабство) також діє як підсвідоме знеохочення кожного, хто розглядає можливість пошуку свободи.

IGNORANCE IS STRENGTH (незнання це сила) закликає людей сприймати як факт все, що їм говорить Партія, не використовуючи раціонального мислення.

Камера тортур, в якій Вінстон Сміт (головний герой роману) проводить багато часу у книзі, називається *Room 101* (Кімната 101). Крім того, коли людей вбивають, вони просто «vaporize» (випаровуються) і стають «unpersons» (нелюдами) у підвалі *The Ministry of Love* (Міністерства Любові).

Така практика евфемізації жорстоких актів насильства є ключовою складовою функціонування антиутопії в «1984»; не називаючи акт насильства таким, яким він є, уряд мінімізує загрозу.

Значна частина книги зосереджена на тому, щоб взагалі не вимовляти деякі слова; навіть таємна операція на кшталт Революції, в якій беруть участь Вінстон і Джулія, не має прямих посилань; вони просто говорять, що це –

Революція, без додаткового контексту. Таким чином, читачам залишається лише уявляти, що насправді означають ці терміни; ніхто точно не знає, що означає «*vaporize*», що додає ефекту невизначеності та страху. Значна частина евфемізмів в художній літературі жанру антиутопія створює подібний ефект. Через те, що читачі, на відміну від героїв, розуміють значення евфемізмів і бачать, що насправді відбувається, евфемізм стає ефективним в їх очах.

Іншим прикладом використання евфемізмів, пов'язаних з політикою, є роман-антиутопія «*The Giver*» автора Лоурі Лоїса:

«Everyone in the community has one-generation memories like those. [80, с. 93]».

Термін *community* (спільнота) евфемістично дає тим, хто живе у світі роману «*The Giver*», відчуття захищеності та ведення значущого життя, коли насправді за людьми суворо слідкують та контролюють.

Іншим прикладом евфемізму даної категорії у романі «*The Giver*» є:

«After a life of Sameness and predictability, he was awed by the surprises that lay beyond each curve of the road. [80, с. 172]».

Sameness (однаковість) є головною концепцією спільноти. Це є евфемізмом суспільного контролю. Він включає спостереження, евгеніку (генетичну модифікацію для контролю за расою) та контроль за всіма аспектами життя людини (наприклад контроль населення у сімейній справі, де родини ретельно будуються на основі вже заданих параметрів). Спільнота також керує кліматом та модифікує ландшафт. Майже ніхто в громаді не може бачити кольори, тому й словникові запаси спільноти обмежуються безпечними словами, які не руйнують системи. Їх існування побудоване на принципі однаковості, і бачення кольорів ліквідувало би це. Таким чином, урядовий контроль за їхніми діями та емоціями захищає їх від тих речей, які «вважаються небезпечними».

У романі «*The Great Gatsby*» автора Френсіса Скотта Фіцджеральда, персонаж Нік використовує евфемізм, коли він посилається на Велику війну (відому нам як «Перша світова війна») наступним чином:

«*I graduated from New Haven in 1915, just a quarter of a century after my father, and a little later I participated in that delayed Teutonic migration known as the Great War. [63, с. 5]».*

Вираз *delayed Teutonic migration* (затримка тевтонської міграції) є досить мирським описом того, що в той момент була найжахливішою і найжорстокішою війною в історії: замість того, щоб описувати її реалістично, що може бути болячою темою для Ніка, він говорить о війні таким чином, ніби це було деяким пережитком давньо-германського народу, який просто переїжджав з одного місця в інше (а не насильно вторгався в іншу країну).

Таким чином, інтереси політиків у використанні евфемізмів у своїй сфері діяльності виявляються у тому, щоб вселити прихильність до свого правління.

Евфемізми, пов'язані з бізнесом

На початку роману «*The Great Gatsby*» автора Френсіса Скотта Фіцджеральда, головний герой Нік розповідає читачам ті слова, які колись сказав йому батько:

«*Whenever you feel like criticizing any one, just remember that all the people in this world haven't had the advantages that you've had. [63, с. 3]».*

Члени вищого класу і навіть класу вищого за середній вважають, що обговорення грошей та привілеїв, які вони надають, є табуованою темою. Тому, замість того, щоб використовувати слова «багатство», «освіта» чи «манери», батько Ніка просто використовує слово *advantages* (переваги). Нік визнає, що його родина є досить стриманою, тому він «*understood that he meant a great deal more than that*».

Далі персонаж Гетсбі використовує евфемізм, коли він пропонує роботу Ніку. Однак, оскільки він не народився членом вищого класу, то його слова є менш складними і навіть трохи незграбнішими, ніж слова Ніка. Він каже:

«*And I thought that if you don't make very much—You're selling bonds, aren't you, old sport? [63, с. 88]».*

В цьому випадку Гетсбі використовує доволі нетактовний, але все ж таки евфемізм *you don't make very much*. Гетсбі знає, що краще за все не розмовляти на подібні теми, але він припускає, що Нік не заробляє багато грошей, що є досить вульгарною фразою.

В наступному прикладі Гетсбі знайомить Ніка з Мейєром Вульфшеймом (діловий партнер Гетсбі):

«I understand you're looking for a business gonnegtion. [63, с. 76]».

Тут, використовуючи евфемізм, Вульфшейм пропонує Ніку приєднатися до нього в своїх незаконних ділових угодах.

Іншим прикладом використання евфемізмів, пов'язаних з бізнесом, є роман «The Bride of Newgate» автора Джона Діксона Карра:

«That's it, lad, 'Indigent circumstances'!» sneered the other. «Fine fancy words for saying he was hard up. [59, с. 182]».

В даному випадку евфемізм *indigent* (бідний) означає, що персонажі роману знаходяться у скрутному становищі. Сам евфемізм передає замасковане поняття *poor*.

Наступним прикладом є роман «To kill a Mockingbird» авторки Гарпер Лі:

I never knew how old Mr. Radley made his living—Jem said he «bought cotton,» a polite term for doing nothing—but Mr. Radley and his wife had lived there with their two sons as long as anybody could remember [76, с. 7].

Як вказано в цьому прикладі, евфемістичний вираз *bought cotton* означає, що персонаж Містер Редлі нічого не робить. Цей вигаданий авторкою евфемізм цікавий тим, що він відображає значення бавовни для південної економіки міста, в якому живуть ці персонажі.

Таким чином, евфемізми, пов'язані з бізнесом, містять вирази, що приховують факти того, що люди заробляють небагато грошей, походять з бідної родини, працюють на низьких посадах тощо.

Політкоректність

Перший евфемізм даної категорії було знайдено у романі «To Kill a Mockingbird» авторки Гарпер Лі. Багато евфемізмів письменниці надходять у формі мови батька-удівця головної героїні Аттікуса, характерної юристам. Коли Всевидько (головна героїня) припускає, що вона може перестати ходити до школи, Аттікус пояснює:

«He said that the Ewells were members of an exclusive society made up of Ewells. [76, с. 27]».

Вираз *members of an exclusive society* (члени ексклюзивного товариства), який позначає білих людей, є політкоректним евфемізмом у відповідності з контекстом; в будь-якому іншому контексті ця фраза може бути дисфемізмом, тому її потрібно використовувати з обережністю.

Іншим прикладом політкоректного евфемізму є роман «Magpie» автора Джил Доусон:

«It is her job to listen and to reflect back and to help fire-fighters express their feelings in a safe and supportive environment. [60, с. 176]».

У наведеному уривку вжита лексема *fire-fighter* є політично коректною, тому що вона позначає особу будь-якого гендеру, яка бореться з пожежами. Варіант *fireman* є неполіткоректним та включає в себе тільки пожежника-чоловіка.

Однак, є також варіанти, коли, незважаючи на вживання політкоректних лексем, висловлювання в цілому залишається некоректним:

«Ladies, gentlemen, fellow Black Swans. That so many of you have braved this frosty evening is in itself proof of the strength of feeling in our community about our elected council's shameful – shameless – attempt to meet its obligations under the» – he cleared his throat – «1968 Caravan Sites Act, by turning our village – home, to all of us – into a dump for so-called «travelers», «gypsies», «Romany» or whatever the correct «liberal» – with a very small L – phrase is in vogue this week. [84, с. 224]».

У наведеному уривку в романі «Black Swan Green» автора Девіда Мітчелла житель села *Black Swan Green* протестує проти дозволу циганам

проживати на території села. Він використовує нібито політкоректне слово *travelers*, однак, за змістом його мова є некоректною, оскільки вона ображає групу людей, а конкретно циган, які перебувають в соціально невідгідному становищі та піддає їх соціальній дискримінації.

Іншим прикладом використання політкоректної лексики є роман «*Nice Work*» автора Девіда Лоджа:

«*You have a lot of Asians and Caribbeans working in the foundry, but not so many in the other part,*» *Robyn observed, when they were back in the peaceful calm and comparative luxury of Wilcox's office.* [78, с. 91]».

Варто пам'ятати, що якщо мова йде про вихідців з країн Азії, то, називаючи їх. Вислову *Asian-American* (американець азіатського походження), що використовується для опису американця азіатського походження, треба надавати перевагу замість варіанту *Oriental* (житель Сходу; азіат) на тій підставі, що слово *Oriental* не було обране тими людьми, яких пригноблюють, а, натомість, іншими людьми – європейцями.

У романі «*Nice Work*» події відбуваються у Великобританії, і вживати лексему *Asian-American* недоречно, тому мовець використовує в мові тільки перший її компонент – *Asian*, що є політкоректним.

Таким чином, використання політкоректної лексики необхідно для того, щоб дотримуватися соціального етикету.

Евфемізми, пов'язані з хворобами та медициною

Перший евфемізм даної категорії було знайдено у романі «*The Lord of the Flies*» автора Вільяма Голдінга:

«*When Simon was still silent Ralph said curtly, «You're batty.* [66, с. 159]».

У даному прикладі хлопчика Саймона називали *batty*, що насправді означає означає «божевільний» або «психічно нестабільний». Замість того, щоб вживати ці занадто образливі слова, хлопці вирішили так називати Саймона для того, щоб виразити його «ненормальність».

Іншим прикладом евфемізму даної категорії є:

«*I said if you're taken short you keep away from the fruit. That's dirty!* [66, с. 113]».

Цей приклад є евфемізмом, пов'язаним з вбиральною і екскрецією: з контексту, у малюків (*littluns*) схопило живіт (*taken short*). Цей евфемізм відноситься до процесу відвідування туалету або стану хвороби на пронос, що не є ввічливим виразом, і тому його слід замінити іншим, більш прийнятним словом.

Наступним випадком вживання евфемізмів, пов'язаних з хворобами та медициною, є роман «Appointment in Samarra» автора Джона О'Хара:

«*I'd feel a thousand percent better if you'd let me wash my hands... my back teeth are floating.* [85, с. 109]».

Цю фразу персонаж міс Картрайт промовила головному герою Джуліану Інгліш, випивши перед цим пару напоїв. У випадку евфемізму *wash my hands* (помила руки) мається на увазі не буквальне миття рук, а, як і в попередньому прикладі, процес відвідування туалету. Героїня також продовжує евфемізацію того, про що вона каже, наступним виразом – *my back teeth are floating*, у якому мається на увазі, що їй терміново потрібно відійти до туалету, інакше може відбутися так звана «катастрофа».

Іншим прикладом є сучасний роман «The Eyre Affair» автора Джаспера Ффорде:

«*Don't ever call me mad, Mycroft. I'm not mad. I'm just... well, differently moraled, that's all.* [64, с. 31]».

Цей приклад є подібним випадком евфемізму, в якому психічний розлад намагаються приховати іншими словами. В цьому уривку персонаж на ім'я Майкрофт наголошує, що інший персонаж, Гадес, є божевільний. Він швидко заперечує це, не погоджуючись з подібним висловом, і каже, що він просто «іншої моралі».

Наступним прикладом використання евфемізмів даної категорії є роман «Ulysses» автора Джеймса Джойса:

«*That squinty one is delicate. Near her monthlies, I expect, makes them ticklish.* [73, с. 672]».

Евфемізм *monthlies* позначає менструацію. Даний приклад відноситься до фізіологічних особливостей жінок та є перефразуванням англійських варіантів *menstruation* або *period*. Цей термін зазвичай бентежить людей і тому його прийнято замаскувати.

Таким чином, більшість захворювань маскуються евфемізмами для того, щоб не ображати та не бентежити інших людей.

Евфемізми, пов'язані з людським тілом та сексом

Евфемізми, пов'язані з людським тілом

Багато евфемізмів даної категорії було знайдено у новелі «Hills like White Elephants» автора Ернеста Хемінгуея:

«*It's really an awfully simple operation, Jig,*» *the man said.* «*It's not really an operation at all.*»

«*But if I do it, then it will be nice again if I say things are like white elephants, and you'll like it?*»

«*They just let the air in and then it's all perfectly natural.*»

«*But I know it's perfectly simple.* [68, с. 30]».

Новела Хемінгуея, в якій сперечаються дівчина та чоловік, зосереджується на абортах. Коли історія була опублікована у 20-х роках ХХ століття, це був час, коли аборти були табуованою темою.

Фраза *white elephants* (білі слони), яка з'являється в назві оповідання та в самому тексті, сама по собі має дуже широке значення. Зазвичай її використовують, коли мова йде про якесь майно, наприклад про тягар або дар, від якого ви не знаєте, як позбутися, або річ, яка вимагає марного догляду, але не має ніякої користі. Сюжет розповіді розвивається таким чином, що слово «аборт» вимовляється неодноразово. Хемінгуей використовує евфемізми для того, щоб замаскувати реальну тему розмови, оскільки він не хоче ставити співрозмовників та читача в незручну ситуацію. Протягом усієї розмови з'являються різні слова, які маскують слово «аборт», такі як *white elephants*

(білі слони), *an awfully simple operation* (надзвичайно проста операція), *not really an operation at all* (насправді зовсім не операція), *perfectly natural* (цілком природно) та *perfectly simple* (абсолютно просто). Саме це є своєрідним стилем написання Хемінгуея, в якому евфемізми приховують не лише слово «аборт», але і страх перед дівчиною, непритомним болем за ненароджену дитину, яка так і не народиться. Мрії героїні про дитину нерозривно пов'язані з її мрією про щастя і розміреним сімейним життям. Ці ознаки генетично притаманні кожній жінці; вони є найважливішою метою та обов'язком: бути батьком, тим, хто дає життя. Для молодої леді аборт дорівнює краху її надій і призведе лише до продовження безглузлого життя.

Таким чином, Хемінгуей використовує подібні евфемізми, щоб затемнити значення та пом'якшити вплив тієї теми, яку обговорюють персонажі.

Інший приклад евфемізму, пов'язаного з людським тілом, було знайдено у романі «*The Lord of the Flies*» автора Вільяма Голдінга:

«Better Piggy than Fatty,» he said at last, with the directness of genuine leadership, «and anyway, I'm sorry if you feel like that. [66, с. 32]».

З точки зору багатьох людей, *Fatty* (жирняй) є словом з негативною конотацією. Краще використовувати іменник *Piggy* (хрюша), тому що ця кличка є доволі милою і не впливає на почуття людей.

Таким чином, оскільки згадувати деякі частини тіла вважається непристойним або неприємним, для цих слів існує безліч евфемізмів.

Евфемізми, пов'язані з сексом

Перший евфемізм даної категорії було знайдено у романі-антиутопії «*The Giver*» автора Лоурі Лоїса:

The Stirrings had returned, and he felt a little guilty and embarrassed about the pleasurable dreams that came to him as he slept [80, с. 130].

Цей евфемізм замінює щось на кшталт «сексуальних позивів» та «статевої зрілості». В «*The Giver*» тема сексу є табу. Спільнота настільки переймається запобіганням емоцій та контролю над населенням, що навчає

батьків виявляти перші ознаки статевого дозрівання у своїх дітей та приховувати їх. Як тільки ідентифікується статева зрілість, підлітки починають приймати таблетки. Вони є блокаторами гормонів, і як тільки вони припиняють їх приймати, то сексуальні позови повертаються. Таким чином, це трактується майже як хвороба.

Багато евфемізмів у романі «To Kill a Mockingbird» авторки Гарпер Лі стосуються зґвалтування:

«He sighed, and said rape was carnal knowledge of a female by force and without consent. [76, с. 122]».

«She waited for Mr. Gilmer to ask another question, but when he didn't, she said, «-he chunked me on the floor an' choked me'n took advantage of me. [76, с. 164]».

«A question from Judge Taylor made him relax: «Mr. Ewell, did you see the defendant having sexual intercourse with your daughter? [76, с. 158]».

*«—I seen that black n*gger yonder ruttin' on my Mayella! [76, с. 157]».*

Оскільки велика частина роману зосереджується саме навколо звинувачень у зґвалтуванні проти Тома Робінсона, ця чутлива тема обговорюється в евфемістичному плані в декількох пунктах роману. Вперше це згадується після того, як головна героїня Всевидько випадково чує слово *rape* та запитує батька, Аттікуса, що це таке. В цьому випадку ми і маємо таке поняття, як «*carnal knowledge of a female by force and without consent*» (вступ в статевий зв'язок з жінкою за допомогою сили та без її згоди). Пізніше, під час судового розгляду, зґвалтування називають *advantage*, *sexual intercourse* та *ruttin' on*. Таким чином, персонажі роману «To Kill a Mockingbird» розуміли силу добре підібраних слів, тому часто використовували евфемізми для того, щоб шкодувати почуття людей та навчати доброти та поваги до своїх дітей.

Іншим прикладом використання евфемізмів, пов'язаних з сексом, є роман-антиутопія «The Handmaid's Tale» авторки Маргарет Етвуд:

«I'd like you to play a game of Scrabble with me,» he says [54, с. 130].

Етвуд використовує гру *Scrabble*, в яку Офред декілька раз грає з командиром, як евфемізм. Гра нелегальна не тільки тому, що невірницям не дозволяють читати, а й тому, що, як каже сама Офред, «*Now of course it's something different. Now it's forbidden, for us. Now it's dangerous. Now it's indecent. Now it's something he can't do with his Wife. Now it's desirable. Now he's compromised himself. It's as if he's offered me drugs*». З цього опису стає зрозуміло, що ігри *Scrabble* – це евфемічна заміна сексу та заборонених речей. Вона також додає, «*This is like being on a date. This is like sneaking into the dorm after hours. This is conspiracy*». Етвуд не соромиться підказувати, що обидва персонажі, Командир і Офред, бачать *Scrabble* як заміну неритуального сексу та романтичних стосунків того часу. Ця дія надає додатковий контекст щодо того, наскільки справді репресованими є громадяни Гілеаду.

У романі «*Shirley*» авторки Шарлоти Бронте, найкращі подруги Шерлі та Кароліна вирушають разом погуляти на початку свого знайомства у лісі, де Кароліна каже наступні слова:

«*That break is a dell—a deep, hollow cup, lined with turf as green and short as the sod of this common. The very oldest of the trees, gnarled mighty oaks, crowd about the brink of this dell. In the bottom lie the ruins of a nunnery.* [57, с. 189]».

Евфемізмів в цьому прикладі декілька: *break* та *deep, hollow cup* означає жіночі геніталії; *turf* – «лобкове волосся» та *ruins of a nunnery* означає те, що жінка вже не є невинною.

У романі «*Vilette*» авторки Шарлотти Бронте ми маємо наступні слова:

«*Where all is stone around, blank wall and hot pavement, how precious seems one shrub, how lovely an enclosed and planted spot of ground!* [58, с. 149]».

Вирази *stone* (камінь), *blank wall* (порожня стіна) та *hot pavement* (гарячий тротуар) описують суворі реалії працевлаштування головної героїні Люсі в пансіонаті, тоді як *one shrub* (один чагарник) та *enclosed spot* (закрите місце) – це евфемізми до її геніталій.

Наступним прикладом евфемізму цієї категорії є:

«*On summer mornings I used to rise early, to enjoy them alone; on summer evenings, to linger solitary, to keep tryste with the rising moon, or taste one kiss of the evening breeze, or fancy rather than feel the freshness of dew descending. The turf was verdant, the gravelled walks were white; sun-bright nasturtiums clustered beautiful about the roots of the doddered orchard giants. There was a large berceau, above which spread the shade of an acacia; there was a smaller, more sequestered bower, nestled in the vines which ran all along a high and grey wall, and gathered their tendrils in a knot of beauty, and hung their clusters in loving profusion about the favoured spot where jasmine and ivy met and married them. [58, с. 109]».*

Для того, щоб знайти час для самої себе, Люсі повинна *rise early* (встати раніше) або *linger* (затриматися) пізніше ввечері; вона знаходить момент для свого задоволення, що зазначено словами *tryst* (місто зустрічі), *kiss* (поцілунок), *feel* (відчуття), та *dew descending* (спадаюча роса). Люсі також використовує мову саду, таку як *bower* (альтанку) з її *white walks* (білими прогулянками) з алебастрової шкіри, позначає волосся словами *verdant turf* (незрілий дерн) та *vines* (лози), і застосовує інший евфемізм до своїх геніталій – *knot of beauty* (вузол краси). Черговий евфемізм цієї тематики¹, *favoured spot* (улюблене місце), приводить до «виконання шлюбних обов'язків з самою собою».

Наведені нижче рядки є лише зразком мови, що натякає на еротичну *Forbidden Alley*, яку, як зізнається Люсі, вона часто відвідує, кажучи:

«*I became a frequenter of this straight and narrow path. I made myself gardener. [58, с. 209]».*

Крім того, коли читача знайомлять з алеєю, Люсі зупиняє свої описи, щоб помилуватися місцем, в якому вона знаходиться, та згадати своє дитинство («*Oh, my childhood! I had feelings*») – і описати «грозу», яка колись заворушила її з ліжка в пансіонаті. Ці епізоди знову набувають сексуального підтексту та нагадують їй нічні побачення, молоді експерименти та «бурхливий» кульмінаційний момент, який її «різко пробудив»:

«It was wet, it was wild, it was pitch-dark. Within the dormitory they gathered round the night-lamp in consternation, praying loud. I could not go in: too resistless was the delight of staying with the wild hour, black and full of thunder, pealing out such an ode as language never delivered to man—too terribly glorious, the spectacle of clouds, split and pierced by white and blinding bolts. [58, с. 107]».

Образи *split, pierced clouds* (розколоті, пронизані хмари) серед суєти темних, могутніх і диких сил дають читачеві змогу побачити власну силу Люсі над собою.

Інший приклад евфемізації сексу у даному романі з'являється під час того, як мешканці пенсійного фонду радісно готуються до урочистостей, тоді як Люсі шукає усамітнення. Через деякий час її замикають на горищі. Люсі каже:

«I knew that the house and garden were thronged, and that all was gay and glad below; here it began to grow dusk: the beetles were fading from my sight; I trembled lest they should steal on me a march, mount my throne unseen, and, unsuspected, invade my skirts. [58, с. 266]».

Задовольняючи своє бажання усамітнення, Люсі хвилюється, що зараз хтось ще, окрім її самої, може вторгнутися до неї. Можливо, Люсі коментує саме її домочадців: вона налякана тим, що вони можуть стати її інтимними партнерами. Цей уривок вказує на її страх перед еротичними зносинами з кимось, крім себе.

Таким чином, безліч евфемістичних виразів пов'язано з сексом, тому що більшість слів цієї категорії обумовлюють відразу і збентеження.

Евфемізми, пов'язані з залежностями

Перший евфемізм даної категорії було знайдено у романі «*To Kill a Mockingbird*» авторки Гарпер Лі:

«Jem, when you're sick as she was, it's all right to take anything to make it easier, but it wasn't all right for her. [76, с. 115]».

Евфемізм *sick* у романі «*To Kill a Mockingbird*» застосовується персонажем Аттікусом до пані Дюбозе. Він постійно вибачає її недобрі

зауваження та поведінку, оскільки вона є «хворою». Лише після того, як вона помирає, Аттікус признає, що вона була залежною від морфіну. Він пояснює, що вона була сміливою жінкою, тому що вона пододала свою залежність ще до смерті («*Mrs. Dubose was a morphine addict,*» said Atticus.).

Наступним прикладом евфемізму даної категорії є роман «*The Real Jazz, Old and New*» автора Стівена Лонгстріта:

The coarse seeds are made into cigarettes and the user smokes them in big puffs getting high—a state in which time seems to stand still, where the top of the head is filled with all heaven, and everything seems easy to do, better, stronger, and longer [79, с. 35].

Наркотики вже багато століть являються табуованою темою. В даному випадку евфемізм *high* означає ейфорію, яку персонаж отримав після вживання наркотиків – марихуани. В цьому прикладі описується його стан, у якому час нібито стоїть на місці і все здається йому легким та підвласним.

Іншим прикладом використання евфемізму, пов'язаного з залежностями, є роман «*Ulysses*» авторма Джеймса Джойса:

«Have you time for a brief libation, Martin?» says Ned (?), 617).

В даному прикладі *libation* означає надмірно вишуканий алкогольний коктейль. Як евфемізм, *libation* означає вино або інший напій, який у давнину наливали для богів, але для того, щоб зробити хоча б один ковток, прості смертні чекали кілька століть.

Таким чином, оскільки залежність пов'язана з багатьма особистими руйнуваннями, то ця тема є табуованою та потребує в собі використання евфемізмів.

2.2. Аналіз способів евфемізації в англійській прозі

Евфемізми відрізняються великою структурною різноманітністю. Проаналізувавши способи евфемізації різних авторів, ми вирішили, що доцільно буде синтезувати декілька розглянутих нами класифікацій в одну, яка є найдетальнішою з усіх представлених та охоплює всі аспекти

евфемізмів: класифікацію В.П. Москвіна, який виділив 13 способів мовного вираження евфемізації мовлення, такі як метафорична номінація, метонімічна номінація, використання синекдохи, прономіналізація, паронімічна заміна або заміна близькозвучним словом, використання книжних слів і виразів, вживання іншомовних слів, перенесення «з роду на вид», перефразовування, антономазія, перенесення «з виду на вид», вживання тропу мейозис та еліпсис; та додати до нашої синтезованої класифікації редуплікацію з класифікації Дж. Німена і К. Сільвера, літоту або негативну префіксацію з класифікації А. Кацева та антифразу або повний антонім з класифікації польського лінгвіста С. Відлака.

Таким чином, за нашою класифікацією виділяються наступні способи евфемізації:

Метафорична номінація

Першим прикладом евфемізації способом метафоричної номінації є роман «*To Kill a Mockingbird*» авторки Гарпер Лі:

«You know the truth, and the truth is this: some Negroes lie, some Negroes are immoral, some Negro men are not to be trusted around women—black or white. [76, с. 187]».

Евфемізм *Negro* означає «негр». Це є цікавим прикладом того, як змінюються евфемізми, маючи надзвичайно різні відтінки залежно від часу, місця та обставин. У частині написання цієї книги термін *Negro* був відповідним політкоректним евфемізмом для позначення раси людей. У сучасний час це слово, хоча і не є зовсім зневажливим, вважається образливим терміном, яким не слід називати людину чи групу людей.

Negro має незвичайну історію, це слово двічі входило і виходило з моди. У XVIII столітті слово *Negro* було загальнозживаним евфемізмом для *slave* (раб). Таким чином, вираз *Negro quarter* (негритянський квартал) був вперше зафіксований у 1734 році, більш ніж за століття до появи *slave quarter* (кварталу рабов) в 1837 році.

Коли рух аболіціонізму повільно просувався в перші десятиліття XIX століття, використання слова *Negro* стали уникати через його асоціації з рабством, а особливо тими чорношкірими, які не були рабами. Пізніше були утворені такі евфемізми, як *Africo-American*, *Afro-American*, *ebony*, але найвідомішим варіантом було *man / woman of color*.

У XX столітті евфемізм *Negro* знову витіснив варіант *man / woman of color* та головною назвою для чорношкірих людей до середини XX століття, коли його знову було викреслено через потребу в новому поколінні термінів, що символізують повстання проти статусу-кво.

Таким чином, з історичної точки зору слово *Negro* вважається евфемізмом, однак в наш час більш прийнятним евфемізмами є *Afro-American*, *man / woman of color* або *black people*.

Наступним прикладом метафоричної номінації є роман «The Return of the King» автора Дж. Р. Р. Толкіна:

«*And the ship went out into the High Sea and passed into the West, until at last on a night of rain Frodo smelled a sweet fragrance on the air and heard the sound of singing that came over the water. [91, с. 390]».*

pass into the West є варіантом відомого евфемізму *to pass away*, що означає «померти». Цей евфемізм Дж. Р.Р. Толкін використав у кінці трилогії «The Lord of the Rings», коли Більбо та Фродо прямували до Сірої гавані, де вони сіли на білий корабель, і «вийшли у відкрите море і відправилися на Захід...».

Фраза *to go west* була популяризована ще в Першій світовій війні, тому що саме на Заході заходить сонце. Слово *occident*, тобто країни, які знаходяться на заході, (це слово ми успадкували від римлян), на відміну від *Orient* («Схід»), походить від латинського дієслова *occidere*, що означає впасти або померти.

Іншим прикладом даного способу евфемізації є роман «The Financier» автора Теорода Драйзера:

«*In a few moments the 'madam,' as the current word characterized this type of woman, appeared.* [61, с. 318]».

Евфемізм *madam* означає «власницю борделю». *Madam*, або *my lady*, етимологічно відповідає поняттю «мадонна» і спочатку ці варіанти могли бути формами звернення дитини до своєї матері (*ma dame*, де *dame* означає «мати»), але, насправді, носієм цього титулу є королева або інша високопоставлена жінка, згідно з найдавнішими письмовими прикладами. Таким чином, у часи Чосера (приблизно 1400 рік), до Реформації, дружина намісника називалася *madam*; так само і з монахинями. Приблизно до 1700 року *madam* набула таких принизливих значень, як «утриманка» або «повія». *madam* як управителька, ймовірно, датується цим часом, і таке значення поступово витіснило інші титули для жінок, які керували публічними будинками, включаючи *abbess* або *lady abbess* (чоловіка або будь-яку людину чоловічої статі називали *abbott*) та *aunt*.

Наступним прикладом метафоричної номінації є роман «The Catcher in the Rye» автора Джерома Селінджера:

Game, my ass. Some game. If you get on the side where all the hotshots are, then it's a game all right—I'll admit that. But if you get on the other side, where there aren't any hot-shots, then what's the game about it? Nothing. No game [89, с. 12-13].

Game (гра) є евфемістичним описом життя. Не можна точно стверджувати, чи імітують ігри життя, чи життя імітує ігри, але *game* та безліч інших ігрових метафор нерідко використовуються в якості евфемізмів та обговорень неспортивної діяльності.

Евфемізм *game* в даному прикладі вживається доцільно. Побачити гру з точки зору крикету чи футболу дуже легко. Не так просто сприймати життя як гру, але тим не менше очевидним є те, що життя, незалежно від того, який в ньому емоційний тон чи його відсутність, по суті є грою. І що елементи самого життя є елементами ігор.

Метонімічна номінація («обійтися хусткою» замість «висякатися»);

Першим прикладом евфемізації способом метонімічної номінації є роман «Public Enemies» автора Алана Хюнда:

«You couldn't ever rise from the hot squat. [71, с. 23]».

hot squat позначає «електричний стілець». *hot squat* є тим ж самим евфемізмом, як і відоме *hot seat*, але *hot squat* є більш колоритним варіантом. Евфемізми для позначення смерті від електричного струму є лаконічними і відразливими, але в той же час вони якимось чином свідчать про невпевненість перед покаранням.

Метонімічний зв'язок в даному випадку було встановлено через відношення матеріал / виріб.

Наступний приклад даного способу евфемізації є роман «The Plastic Age» автора Персі Маркса:

«What would become of the fraternity if all of us parked ourselves on our tails? [82, с. 209].

Евфемізм *tail* означає або «сідниці», або «статеві органи» (пеніс передається як «хвіст» на латині). Евфемізм *tail* існує з XIV століття та є прикладом правила переміщеного референта, згідно з яким в якості евфемізмів для частин тіла, які називати вважається непристойним, використовуються ті частини тіла, які знаходяться поруч.

Метонімічний зв'язок в даному випадку було встановлено через просторове відношення.

Використання синекдохи

Прикладом евфемізації способом використання синекдохи є роман «Ulysses» автора Джеймса Джойса:

A little then sufficed, a jolting car, the mingling odours of the ladies' cloakroom and lavatory, the throng penned tight on the old Royal stairs (for they love crushes, instinct of the herd, and the dark sexsmelling theatre unbridles vice), even a pricelist of their hosiery [73, с. 924].

Евфемізм *lavatory* означає «вбиральня». Перенесення найменування з частини на ціле або з цілого на частину є поширеним прийомом

евфемістичного шифрування в англійській мові. Так, в XIV столітті це слово було запозичене з латинської мови (*lavare* – «митися») в значенні «посудина для вмивання». Починаючи з XVII століття було зафіксовано нове значення цього слова – «кімната для вмивання», тобто в даному випадку відбулося перенесення найменування з частини на ціле. З середини XIX століття виникає значення «туалет, вбиральня». На початку XX ст. відбувається нове зрушення в значенні евфемізму: назва «кімнати для вмивання» було перенесено на назву «унітаз», тобто відбулося перенесення з цілого на частину. Таким чином, з настанням нового часу значення евфемізму *lavatory* як розширилося, так і зменшувалося.

Прономіналізація

Першим прикладом прономіналізації є роман «The Catcher in the Rye» автора Джерома Селінджера:

«The thing is, most of the time when you're coming pretty close to doing it with a girl – a girl that isn't a prostitute or anything, I mean – she keeps telling you to stoc. The trouble with me is, I stoc. [89, с. 120]».

В даному контексті займенник *it* було утворено способом навмисного умовчування. *it* слугує евфемізмом для позначення сексу, а також для позначення статевих органів, як чоловічих, так і жіночих. В цьому випадку персонаж Холден використовує евфемізм *it* в якості визначення «бажати бути в цьому».

На останніх сторінках роману «Of Mice and Man» автора Джона Стейнбека, персонаж Ленні просить свого друга Джорджа:

«Le's do it now. Le's get that place now. [90, с. 106]».

В даному контексті займенник *that* також є способом навмисного умовчування. *that place* означає країну щастя, в яку вони хочуть відправитися, і в цьому випадку Ленні має на увазі рай після смерті. Таким чином, він вважає, що якщо померти, то саме там у *that place* можна знайти спокій.

Паронімічна заміна або заміна близькозвучним словом

Першим прикладом паронімічної заміни або заміни близькозвучним словом є роман «The Naked and the Dead» автора Нормана Мейлера:

«Let's stop shuffling the fuggers and start playing. [81, с. 4]».

«Aaah, fug it,» he said, turning away [81, с. 22].

«Couldn't you even keep your fuggin heads up high enough to see if anybody got hit?» Red swore [81, с. 345].

Видавці «The Naked and the Dead» не дозволили автору роману Норману Мейлеру вживати слово *f*ck* у своєму романі, тому що це є ненормативною лексикою і замість цього йому доводилося використовувати вигаданий близькозвучний евфемізм *fug*. Це слово викликало багато непорозумінь протягом багатьох років.

Таким чином, використання близькозвучних слів може навести деяких людей на думку, що письменники не вміють писати граматично-коректно.

Наступним прикладом заміни близькозвучним словом є роман «Ulysses» автора Джеймса Джойса:

«On the beeoteetom, laughed Cissy merrily. [73, с. 644]».

Евфемізм *beeoteetom* є близькозвучним словом до англійського слова *bottom* (низ), що також є евфемізмом до слова *buttocks* (сідниці) або *butt* (зад). Не дивлячись на те, що це слово було задумано, як евфемізм, все ж таки героїня Герті Макдавелл, до якої було адресовано даний приклад, зникла, коли інший персонаж, Сіссі Кефрі, сказала це вголос (*Gerty MacDowell bent down her head and crimsoned at the idea of Cissy saying an unladylike thing like that out loud she'd be ashamed of her life to say, flushing a deep rosy red...*).

Евфемізм *bottom*, в свою чергу, було утворено способом перенесення «з виду на вид». Синонімами до евфемізму *bottom* можуть бути *backside*, *behind* та *rear*.

Bottom, від індоєвропейського «*bhund*», набуло свого анатомічного значення порівняно недавно. Найдавніший приклад цього слова існував у значенні «сидяча частина чоловіка» (не жінки) та походить із Зономії (1794) Еразма Дарвіна. Відсутність попередніх прикладів є однією з причин думати,

що британське *bum* – це не просто скорочення від *bottom*, оскільки само слово *bum* вперше згадали принаймні чотирнадцятого століття. Хоча *bottom* може бути і не таким старим, певні люди використовували його анатомічно принаймні два покоління до того, як Дарвін записати це значення на папері.

Протягом вісімнадцятого та дев'ятнадцятого століть, перш ніж анатомічне значення стало домінуючим, *bottom* було популяризовано як синонім до «витривалості» спортсменів, які використовували цей евфемізм для опису духу своїх скакових коней та кулачних бойців («синяків», як їх часто називали).

Іншим прикладом даного способу евфемізації є роман «Three Soldiers» автора Джона Дос Пассоса:

«*Looks to me like it's all bushwa. [87, с. 146]*».

Bushwa є близькозвучним словом до англійського нецензурного слова. Хоча *bushwa* є лише неправильною вимовою, для евфемізму пропонуються наступні етимології: воно походить від прикметника *bourgeois* або навіть *bois de vache*, що є евфемістичною назвою для буйволових кизяків або шматочків висушеного навозу, що використовується піонерами в преріях для розведення багаття.

Використання книжних слів і виразів, зокрема, термінів

Прикладом використання книжних слів і виразів, зокрема, термінів, є роман «Babbitt» автора Сінклера Льюїса:

«*We ought to insist that folks call us 'realtors' and not 'real-estate men.'* Sounds more like a regular profession. [77, с. 157]

Цей приклад є словами головного герою роману Джорджа Ф. Беббіта. *realtors* (ріелтор) має те ж саме значення, що і *real-estate men* (агент з нерухомості), але якщо брати до уваги контекст роману, то мотивом використання саме форми *realtor* є самозвеличення.

На момент написання роману, поняття *realtor* був відносно новим терміном, тому що він був придуманим лише в ХХ столітті Чарльзом Н. Чадборном, який хотів відокремити себе та колег-членів місцевої ради з

нерухомості від ділерів, які не мали сертифікованих довіреностей діяти від імені юридичних осіб. Новий термін було схвалено, і після виграної низки судових битв, стороннім особам не дозволялося використовувати дане поняття. З словами Чарльза Чадборна, *real estate* спочатку означало *royal grant*. Це значення пов'язано з землею в суспільній свідомості, тому таке слово, як ріелтор, було легко зрозумілим. Суфікс *-or* означає виконавця будь-яких дій (*doer*).

Вживання іншомовних слів

Першим прикладом вживання іншомовних слів є роман «Death in the Afternoon» автора Ернеста Хемінгуея:

«It takes more cojones to be a sportsman where death is a closer party to the game. [69, с. 27]».

Даний приклад було утворено способами вживання іншомовних слів. *Cojones* є евфемізмом до слів *balls* або *testicles* (яєчка), що в даному контексті роману позначає «мужність» та походить від іспанського слова «сојон», що передає те ж саме значення в однині. *Cojones* або *balls* також можуть використовуватися в якості евфемізмів і в переносному значенні для *guts*, у значенні «нутрощі». Наприклад, дуже схожим, хоч і застарілим, є термін *cullion*, що є французьким аналогом *cojones* (обидва походять від латинського *culleus* – «сумка»).

Наступним прикладом даного способу евфемізації є роман «The Four Million» автора О. Генрі:

«And filet mignon with champignons,» said Joe. «Where is the olive fork? [70, с. 63]».

Евфемізм *filet mignon* означає «біфштекс з вирізки». *filet mignon* є евфемізмом, утвореним через вживання іноземної мови для позначення їжі, яка майже завжди здається смачнішою, якщо її подають з французькою назвою. Частково це пов'язано із загальним евфемістичним правилом, згідно з яким французька мова вважається вишуканішою, ніж будь-яка інша. Крім того, у випадку з м'ясними стравами, іншомовний термін також маскує саме

розуміння образу істоти, яку споживають. Іншими словами, *filet mignon* найвищої якості є лише черговим способом замаскувати реальне поняття «першокласний шматок мертвої корови». *filet mignon* є лише одним з ряду подібних перетворень назв тварин, починаючи від англійської мови, коли тварини ще б'ють копитами, і закінчуючи французькою мовою, в якій ті ж самі тварини вже опиняються на тарілці. Таким чином, живе теля стає *le veau* (мертвою телятиною), свиня стає *le porc* (свининою), вівця стає *le mouton* (бараниною) тощо. Елегантна назва *filet mignon* також є поєднанням французьких слів *le filet* (товстий шматочок) та *le mignon* (чарівний), є відносно новими словами в різних мовах світу.

Сама назва в англійській мові вперше була згадана саме після його вживання письменником О. Генрі в наведеному вище прикладі.

Заміна слова найменуванням відповідного родового поняття

Першим прикладом заміни слова найменуванням відповідного родового поняття є роман «Ulysses» автора Джеймса Джойса:

«*Bosom I saw, both full, throat warbling.* [73, с. 498]».

Евфемізм *bosom* позначає «пазуха». Іншим варіантом евфемізму *bosom* є форма *bazoom*. В даному випадку автор роману «Ulysses» Джеймс Джойс використав цей евфемізм у формі однини. Однак, сучасні люди, які використовують даний евфемізм, схильні подвоювати його до форми множини.

Це слово невизначеного походження є надзвичайно старим. За припущенням, воно пов'язане із санскритським дієсловом *bhasman*, що означає «дути»; але евфемізм *bosom* існує в значенні «груди» щонайменше з 1000 року. Спочатку цей термін використовувався як для жіночої, так і до чоловічої статі. Таким чином, вислів *wife of his bosom* був більш поширеним, ніж *husband of her bosom*. *bosom*, як евфемізм для жіночих грудей, закріпився в першій третині дев'ятнадцятого століття, коли вікторіанці обновлювали свою мову. Не тільки *breasts* стали *bosom*, але й *breast knots* стали *bosom knots*, тоді як *breastpins* перетворилися на *bosom pins*, а *bubby blossom* (або *flower*)

став *bosom blossom*. Навіть чоловіків, які носили лобову броню (*breast plates*) ще в лицарські часи, споряджали *shirt bosoms*.

Крім того, *bosom* замінило *breast* в деяких неатомних ситуаціях. Таким чином, передню частину полиці плуга спочатку називали *breast*, але вже в 1813 р. деякі вибагливі фермери прийняли нову термінологію, за якою *breast* знову було замінено на *bosom*.

bosom залишається найввічливішим із багатьох термінів, що використовувались протягом багатьох років для опису жіночих грудей.

Наступним прикладом заміни слова найменуванням відповідного родового поняття є роман «The Catcher in the Rye» автора Джерома Селінджера:

«It wasn't too cold, but the sun still wasn't out, and there didn't look like there was anything in the park except dog crap and globs of spit and cigar butts from old men, and the benches all looked like they'd be wet if you sat down on them. [89, с. 153]».

Crap є більш м'яким та цензурним варіантом до слова *sh*t*. Цей термін також вважається грубим, але не таким грубим, як його синонім, і тому є чимось на кшталт евфемізму для нього. Таким чином, письменники ХХ століття мали можливість використовувати евфемізм *crap* замість *sh*t* в прямому сенсі цього слова, в той час коли останній варіант редактори замінювали на будь-який інший контекстуальний синонім.

Crap вживалося у значенні *chaff*, *residue*, або *dregs*, щонайменше, з п'ятнадцятого століття, але воно не мало свого сучасного значення до вісімнадцятого або дев'ятнадцятого століття. *Crapping ken* (*ken* – «будинок») або *cropping ken* використовувались у значенні «вбиральня» ще в XVII столітті (інші варіанти включали *crapping casa*, *crapping case*, та *crapping castle*). У XVIII столітті жодного вищезназначеного екскрементального значення *crap* у не було використано, але *crap* мало у значенні «гроші», а також *crapped* у значенні «повішений». Нове, сучасне значення було винайдено вже у XIX столітті. Популяризація слова *crap* в цьому сенсі могло походити від з ім'я

видатного санітарного інженера Томаса Креппера (Thomas Crapper), який винайшов клапан для автоматичного відключення води після змивання туалету. Таким чином, не дивно, що нове значення *crap* виявилися досить сильним, щоб витіснити старі.

Саме слово *crap* в сучасні часи також потребує евфемізації, та може бути перетворено на співзвучне *frap* або *crud*.

Іншим прикладом даного способу евфемізації є роман «Ulysses» автора Джеймса Джойса:

He has recently escaped from Dr Eustace's private asylum for demented gentlemen [73, с. 860].

asylum означає «божевільний будинок» та є евфемізмом до англійського слова *madhouse*. Спочатку *asylum* позначало місце для укриття або притулок, звідки боржників і злочинців не можна було вивести без святотатства. Значення *asylum* поступово розширювалося, починаючи з XVIII століття, включаючи в себе установи для глухих, сліпих, німих, сиріт та божевільних.

Перефразовування

Першим прикладом перефразування є роман «Ulysses» автора Джеймса Джойса:

«To her nothing already then and thence forward was anyway able to be molestful for this chiefly felt all citizens except with proliferent mothers prosperity at all not to can be and as they had received eternity gods mortals generation to befit them her beholding, when the case was so hoving itself, parturient in vehicle thereward carrying desire immense among all one another was impelling on of her to be received into that domicile. [73, с. 703-704]».

Евфемізм *molest* означає «приставати». Це є американським терміном для позначення сексуальних нападів та зґвалтування, що можна порівняти з британським варіантом *interfere with*. Починаючи з Другої світової війни, сімейні газети почали друкувати *rape* (зґвалтування), через те, що варіант *molest* є більш точним, але використовується рідше, ніж *rape*. Таким чином,

molest обмежується жанром саме історичного роману, тому що воно є більш-стилістично забарвленим.

Наступним прикладом даного способу евфемізації є роман «Up the Down Staircase» авторки Бел Кауфман. Як порадили персонажу Сільвії Барретт на початку своєї викладацької кар'єри в Келвіні Кулідж Хай:

«*Never turn your back to the class when writing on the board... Never give a lesson on 'lie and lay'.* [74, с. 304]».

Евфемізм *lie and lay* означає «зайнятися сексом». Через сексуальну конотацію слова *lay*, використання цього слова, як правило, уникають в будь-якому контексті, що призводить до таких граматичних помилок, як, наприклад *lain down*, коли правильним варіантом є вираз *laid down*. Але так як люди є примхливими, коли справа стосується цього слова, то *lie* є стандартом англійської мови, тому що в англійській мові *lay* має сексуальний підтекст.

Іншим прикладом перефразовування є роман «Ulysses» автора Джеймса Джойса:

«*Meanwhile the skill and patience of the physician had brought about a happy accouchement.* [73, с. 772]».

Евфемізм *accouchement* позначає «народження дитини» або «пологи». У Великобританії це слово почали використовувати приблизно в 1800 році. Воно пішло від французького *accoucher*, що перекладається як «покласти у ліжку». Цей евфемізм став широковживаним в США після громадянської війни.

Наступним прикладом даного способу евфемізації є оповідання «May We Borrow Your Husband» автора Грема Гріна:

«*Why not go after the girl?... She's not getting what I believe is vulgarly called her greens.* [67, с. 22]».

Можна припустити, що евфемізм *greens* (зелень), який було вперше використано приблизно у 1850 році, може походити від слова *garden* (сад), або *garden of Eden* (Едемський сад), що є набагато старшим евфемізмом, який було винайдено приблизно в XVI столітті, та позначає жіночі статеві органи.

Іншим прикладом перефразування є оповідання «The Singing Sands» авторки Джозефіни Тей:

«*There's no hanky-panky about this, is there?*»

«*Neither hanky, nor panky. Nothing is to be abstracted from the house and nothing upset.* [72, с. 207]».

Під евфемізмом *hanky-panky* розуміється «шахрайство». Такий спосіб загального натяку на хитрощі може допомогти висвітлити більш серйозні питання. В даному прикладі персонажі оповідання «The Singing Sands» обговорюють те, що ФБР назвало би «потайним проникненням».

Наступним прикладом перефразування є роман «Appointment in Samarra» автора Джона О'Хари:

«*And my orders is to see that you keep your knees together, baby.*»

«*Horse feathers,*» she said [85, с. 67].

Евфемізм *horsefeathers* можна передати аналоговим «собача маячня». Вважається, що цей термін був винайдений у 20-х роках ХХ століття Вільямом Де Бекком, художником коміксів, якому також приписують такі варіанти евфемізації, як *heebie-jeebies*, *hotsy-totsy* та *hot mama*. Саме через контекст цей на перший вигляд незрозумілий вираз повністю розкриває своє значення.

Іншим прикладом даного способу евфемізації є роман «The Catcher in the Rye» автора Джерома Селінджера:

«*What I liked about her, she didn't give you a lot of horse manure about what a great guy her father was.* [89, с. 5-6]».

Під евфемізмом *manure* мається на увазі «гній». Спочатку це слово означало «працювати руками», тому що воно походить від латинського *manus* – «рука» і тісно пов'язане зі словом *maneuver* (маневр). Люди вперше почали використовувати евфемізм *manure* у шістнадцятому столітті; до цього, вони застосовували слово *muck*, що також означає «гній».

Антономазія

Першим прикладом антономазії є роман «Harry Potter and the Philosopher's Stone» авторки Джоан Роулінг:

Reckon Dumbledore's the only one You-Know-Who was afraid of [88, с. 45].

Одним із прикладів антономазії є іменування головного антагоніста Волдеморта в серії романів Гаррі Поттера авторки Дж. К. Роулінг. Замість того, щоб називати небезпечного чоловіка по імені, усі люди використовують евфемістичну антономазію *You-Know-Who* (Сам-знаєш-хто). Іншим варіантом евфемізації Волдеморта є *He-Who-Must-Not-Be-Named* (Той-Кого-Не-Можна-Називати). Таке використання антономазії підкреслює, наскільки небезпечною є людина, оскільки більшість чаклунів та відьом вигаданого світу Хогвартс бояться вимовляти його справжнє ім'я вголос.

Наступним прикладом даного способу евфемізації є роман «*Frankenstein; or, The Modern Prometheus*» авторки Мері Шеллі:

«I beheld the wretch—the miserable monster whom I had created. [92, с. 45]».

«Be gone, vile insect! [92, с. 74]».

Нездатність Віктора Франкенштейна авторки Мері Шеллі назвати монстра справжнім ім'ям очевидна через її постійне застосування антономазії. Творенню Франкенштейна ніколи не дають імені, а натомість дають незліченні випадки антономазії, які свідчать про нездатність персонажів роману прийняти таке творіння, як Франкенштейн.

Іншим прикладом перефразування є роман «*Clouds of Witness*» авторки Дороті Лі Сеєрс:

«He left the impression of his sit-me-down-upon on the cushion.» [62, с. 48]

Евфемізм *sit-me-down-upon* також було утворено способом антономазії та означає «сідниці».

Наступним прикладом даного способу евфемізації є роман «*Ulysses*» автора Джеймса Джойса:

«Madcap Ciss with her golliwog curls. You had to laugh at her sometimes. For instance when she asked you would you have some more Chinese tea and jaspberry ram and when she drew the jugs too and the men's faces on her nails with

red ink make you split your sides or when she wanted to go where you know she said she wanted to run and pay a visit to the Miss White.» [73, с. 645].

Евфемізм *Miss White* означає «туалет». Даний евфемізм було утворено не тільки способом антономазії, а також і способом метонімічної номінації, у зв'язку з асоціативним коліром, білим, який притаманний туалетам.

Перенесення «з роду на вид»

Прикладом перенесення «з роду на вид» є роман «1984» автора Джорджа Орвелла:

Later he was to realize that all that then happened was merely a preliminary, a routine interrogation to which nearly all prisoners were subjected [86, с. 303].

Interrogation в даному контексті відноситься до загального терміна *questioning*, яке позначає засоби, за допомогою яких отримують відповіді. Тобто, через використання цього евфемізму приховується справжня істина цих «опитувань» – катування (*torture*). Традиційні форми допиту включають побиття, застосування електричного струму та різні форми водних тортур. Більш прихованим та новим значенням *interrogation* є *deep interrogation*, що включає в себе деякі техніки промивання мозку (наприклад, позбавлення чуття та сну, голод та втома), щоб психологічно зламати жертв.

Англійський письменник Грем Грін звинуватив своїх співвітчизників у прийнятті подвійних стандартів, не вагаючись у тому, щоб використовувати пряме значення *torture*, коли комуністи чи фашисти називали це евфемістичним виразом *deep interrogation*. Саме він згадав роман Джорджа Орвелла та охарактеризував цей термін і процес таким чином: «Глибокий допит» – бюрократична фраза, яка простіше називається «катування», та гідна роману «1984» Орвелла – стоїть на іншому рівні (нижчому, тому що вона краще організована і є більш холоднокровною) аморальності, у порівнянні з істеричним садизмом або бомбою міських партизанів».

В самому романі евфемістичне *interrogation* описувалося наступним чином: *I saw them gradually worn down, whimpering, grovelling, weeping—and in*

the end it was not with pain or fear, only with penitence. By the time we had finished with them they were only the shells of men [86, с. 322].

Мейозис

Прикладом тропу мейозис, тобто применшення інтенсивності відповідних дій, ознак і станів є роман «Appointment in Samarra» автора Джона О'Хари:

Fortunately deceased had seen fit to vent his rage and smash the clock in the front part of the car, which readily enabled the deputy coroner to fix the time of death at about eleven C.M [85, с. 114].

Deceased є найпоширенішим евфемізмом до слова *dead*. Він також часто використовується замість імені померлої людини. Цей евфемізм походить від латинського «*decedere*», яке має пом'якшене значення *to go away* або *to depart* («*de-*» – *away* та «*-cedere*» – *to go*). *Deceased* також є юридичним терміном, що відноситься до людей. Цей евфемізм є аналогом лосва *demise*, що спочатку стосувалося передачі майна та майнових прав.

Таким чином, письменник Джон О'Хара, відніс «померлого» (*deceased*) до належного контексту під час трагічного завершення «Appointment in Samarra». *deceased* також можна ввічливо описати як *defunct* або як *late lamented*.

Еліпсис (навмисне умовчування)

Першим прикладом еліпсису або навмисного умовчування є роман «The Singing Sands» авторки Джозефіни Тей:

«He has discovered gold under the sitting room hearth, a body under the what-you-may-call'em in the downstairs bathroom, and two wells. [72, с. 18]».

Евфемізм *what-you-may-call'em* є всеосяжним терміном для будь-кого або будь-чого, про що людина забуває або вважає за краще не називати. Сучасним (XIX-XX століття) британський еквівалентом цього евфемізму є американське *whatchamacallit* і старшого *what-d'ye-call'em*.

Наступним прикладом даного способу евфемізації є роман «The Virginian» автора Оуена Вістера:

«*Your bet, you son-of-a...*»

The Virginian's pistol came out, and his hand lay on the table, holding it unaimed. And with a voice as gentle as ever... he issued his orders to the man Trampas:

«*When you call me that, smile. [93, с. 30]*».

Приклад евфемізму *son-of-a...* є стандартним способом опущення частини виразу, яку не варто вимовляти вголос, тому що вона вважається нецензурною. Як ми бачимо з даного роману, такий вираз викликав різко негативну реакцію, після якого мовця було майже вбито.

Цей евфемізм ще називають великим американським епітетом: Наприклад, багато французів чули, як американці вживали цей вислів настільки часто під час Першої світової війни, що вони називали янків *les sommobiches* (що є близькозвучним варіантом).

Саме поняття, яке було евфемізовано, було вперше зафіксовано приблизно у 1712 році. Цей вираз є довгим варіантом вимови слова *bastard*.

Іншими варіантами евфемізації даного поняття є *son of a bachelor*, *son of a bum*, *son of a bee*, *son of a gun* тощо. Останній варіант відноситься до початку XVIII століття та за його етимологією, цей вираз походить від епохи, коли дружини та інші жінки виходили в море і народжували дітей, будучи на плаву. Тобто цей евфемізм натякає на те місце, де здійснювались такі пологи – за полотняною ширмою, встановленою на батареїній палубі. Таким чином, будь-яку дитину, народжену в морі, можна назвати *son of a gun*, а у випадках сумнівного батьківства дитина може бути офіційно визначена як *son of a gun* у судовій книзі.

Іншим прикладом еліпсису або навмисного умовчування є роман «*The Taking of Pelham One Two Three*» автора Джона Гоуді:

«*The Organization had ordered him to mess up a couple of guys, but instead he offed them. [65, с. 168]*».

Евфемізм *off* означає «вбивати». Дане поняття евфемізму було популяризоване серед британських солдатів у Першій світовій війні, а до цього

(приблизно з XVII до XX століття) під *off* або *go off* вже малося на увазі «йти спати» або «виглядати як сон», тобто виглядати як смерть.

Антифраза (повний антонім)

Першим прикладом антифрази (повного антоніму) є роман «Fahrenheit 451» автора Рея Бредбері:

«That's why I think it's so strange you're a fireman, it just doesn't seem right for you, somehow [55, с. 21]».

Найбільш очевидним прикладом евфемізму у «Fahrenheit 451» є використання слова *fireman* (пожежний) для позначення людини, яка активно розпалює пожежі, а не людини, яка намагається їх гасити. У сучасному суспільстві таку людину називали б *arsonist* (палій), а не *fireman*, але уряд у романі переглянув як історію, так і мову, щоб використовувати це слово в потрібному контексті. Змінюючи значення цих давньо-усталених слів, значення «я покликав пожежника» набуває зовсім іншого значення.

Наступним прикладом використання антифрази (повного антоніму) є казка «Ruck of Pook's Hill» автора Редьярда Кіплінга:

«Watch the wall, my darling, while the Gentlemen go by! [75, с. 31]».

Евфемізм *gentlemen* в даному прикладі позначає контрабандистів.

Незважаючи на те, що історія існування поняття *gentlemen* є не такою мінливою, як у *lady*, цей термін було використано для широкого кола непристойних та взагалі «не-джентльменських» умов, істот та занять. Перший випадок евфемізації даного поняття поширюється практично на тих людей, хто є чоловіками та ходять на двох ногах. До цієї категорії відносяться *gentleman-volunteer*, *gentleman-tailor*, *gentleman-waiter* тощо. Інші, більш образні «джентльмени» включали в себе міліціонера, якого називали *gentleman in blue*; солдата, який був *gentleman in red* (до того, як британці зрозуміли, що червоні пальта виглядають мішені з роили та змінили форму), *gentleman of fortune*, який був піратом, *gentleman of the road*, який був або розбійником на дорогах, або циганом, або продавцем-мандрівником, тощо.

Літота (негативна префіксація)

Першим прикладом літоти (негативної префіксації) є роман «Ulysses» автора Джеймса Джойса:

His little man-o'-war top and unmentionables were full of sand but Cissy was a pastmistress in the art of smoothing over life's tiny troubles and very quickly not one speck of sand was to be seen on his smart little suit [73, с. 633].

Unmentionables є абсолютним евфемізмом, він не просто пом'якшує значення образливих слів, а взагалі не надає ніякого натяку на них. Є версія, що спочатку *unmentionables* позначав бриджі або штани. У сучасні часи, коли про верхній одяг чоловіків вже можна говорити відкрито, *unmentionables* набуло нового значення та є евфемізмом до нижньої білизни жінок або дітей. Останній варіант і є прикладом, вказаним в романі «Ulysses». Щодо жінок, оскільки вони носять різні види нижньої білизни, то потрібно бути більш точним, таким чином посилаючись на *upper unmentionables* або *lower unmentionables*.

Unmentionables є однією із довгих серій подібних евфемізмів для штанів та пов'язаного з ними одягу. Крім того, існують суміжні поняття, такі як *ethernals*, *conveniencences*, *sit-downnupons*, *small clothes*, *subtrousers* тощо. Поняття «нога» довгий час була табуованою темою, тому люди вигадували евфемізми для того, щоб не говорити про одяг, який контактує з нижніми кінцівками.

Іншим прикладом використання літоти є роман-антиутопія «1984» автора Джорджа Орвелла:

Once again, why was it? In the first place, because the confessions that they had made were obviously extorted and untrue [86, с. 320].

Untrue є евфемізмом до слова «брехня» та містить художнє применшення сили значення зображуваного явища.

Редуплікація

Прикладом редуплікації є роман «Reflections in a Golden Eye» авторки Карсон Маккалерс:

Specimen of wee-wee with perfume before taking it to the hospital for a urinalysis [83, с. 74].

Wee-wee є евфемізмом, утвореним способом редуплікації, що є так званим «туалетним гумором» (*potty talk*) та насправді позначає сечу. Цей евфемізм є також близькозвучним словом та синонімом до евфемізму *pee*, а також, якщо брати за приклад чоловіків, то це є евфемізмом до анатомічної частини тіла, яка відповідальна за сечевипускання. Туалетний гумор є регресивною мовою, якою іноді спілкуються дорослі, які не бажають використовувати слова дорослих людей для життєво-важливих функцій та органів. (Саме по собі слово *potty* також є чимось на кшталт евфемізму, тому що це є «пестливою» формою від *pot* або *chamber pot*, що позначає «горщик»). Коли «дорослі» переходять до туалетного гумору, вону оголошують, що йдуть у *little boys' room* або *little girls' room*, що також є евфемізмами до туалету. Досягнувши пункту призначення, вони використовують евфемізм *to do number one or two*, або використовують будь-який з наступних варіантів: *caca* (з лат. *caecare*), *poop*, *cis cis*, *boom boom*, *poopoo*, *doo doo* тощо.

Таким чином, майже всі випадки редуплікації є похідними від дитячих наслідувань звуків та більшість їх понять позначають туалет.

Висновки до розділу 2

На основі проаналізованої художньої прози різних жанрів від американських та британських авторів XIX ст., XX ст. та XXI ст. можна зробити наступні висновки:

1) із загальної вибірки евфемізмів на матеріалі англійської прози, 108 евфемізмів є евфемізмами, пов'язаними з людським тілом та сексом; 81 евфемізм є евфемізмами, пов'язаними з політикою; 72 евфемізми є евфемізмами, пов'язаними зі смертю; 58 евфемізмів є політкоректними евфемізмами; 45 евфемізмів є евфемізмами, пов'язаними з релігією, 36 евфемізмів є евфемізмами, пов'язаними з бізнесом; 27 евфемізмів є евфемізмами, пов'язаними з хворобами та медициною та 23 евфемізми є евфемізмами, пов'язаними з залежностями;

2) із загальної вибірки евфемізмів на матеріалі англійської прози, евфемізми, пов'язані з людським тілом та сексом, складають 24%; евфемізми, пов'язані з політикою, складають 18%; евфемізми, пов'язані зі смертю складають 16%; політкоректні евфемізми складають 13%; евфемізми, пов'язані з релігією, складають 10%; евфемізми, пов'язані з бізнесом, складають 8%; евфемізми, пов'язані з хворобами та медициною складають 6% та евфемізми, пов'язані з залежностями, складають 5% [Див. Дод. 2];

3) згідно з синтезованою нами класифікації евфемізмів, найчастіше в художній прозі американських та британських авторів XIX ст., XX ст. та XXI ст. було використано евфемізми, пов'язані зі смертю, політикою, людським тілом та сексом;

4) до більш рідких випадків застосування евфемізмів в англійській мові відносяться евфемізми, пов'язані з бізнесом, хворобами та медициною та залежностями;

5) із загальної вибірки евфемізмів на матеріалі англійської прози; 59 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом перефразовування; 56 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом паронімічної заміни або заміни близькозвучним словом; 48 евфемізмів є евфемізмами, утвореними

способом заміни слова найменуванням відповідного родового поняття; 40 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом метафоричної номінації; 38 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом антифрази або повного антоніму; 36 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом вживання іншомовних слів; 32 евфемізми є евфемізмами, утвореними способом еліпсису або навмисного умовчування; 31 евфемізм є евфемізмами, утвореними способом метонімічної номінації; 27 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом вживання тропу мейозис; 19 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом літоти або негативної префіксації; 18 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом прономіналізації; 13 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом використання синекдохи; 12 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом використання книжних слів і виразів; 11 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом перенесення «з роду на вид»; 9 евфемізмів є евфемізмами, утвореними способом антономазії та 3 евфемізми є евфемізмами, утвореними способом редуплікації;

б) із загальної вибірки евфемізмів на матеріалі англійської прози, перефразовування становить 13%; паронімічна заміна або заміна близькозвучним словом становить 12%; заміна слова найменуванням відповідного родового поняття становить 11%; метафорична номінація становить 9%; антифраза або повний антонім становить 8%; вживання іншомовних слів становить 8%; еліпсис або навмисне умовчування становить 7%; метонімічна номінація становить 7%; вживання тропу мейозис становить 6%; літота або негативна префіксація становить 4%; прономіналізація становить 4%; використання синекдохи становить 3%; використання книжних слів і виразів становить 3%; перенесення «з роду на вид» становить 2,5%; антономазія становить 2% та редуплікація становить 0,5% [Див. Дод. 3];

7) щодо способів евфемізації, найчастіше в художній прозі американських та британських авторів було використано способи метафоричної номінації, паронімічної заміни або заміни близькозвучним

словом, заміни родового поняття, вживання іншомовних слів та перефразовування;

8) до більш рідких випадків способів евфемізації в англійській мові відносяться використання синекдохи, прономіналізація, використання книжних слів і виразів, зокрема, термінів, перенесення з роду на вид та редуплікація.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На основі аналізу лексико-семантичних особливостей евфемізмів у сучасній англійській мові на матеріалі англійської прози XIX, XX та XXI століть можна зробити наступні висновки:

1) евфемізми є емоційно-нейтральними словами, словосполученням та реченнями, які замінюють неприємні або табуйовані вирази на ті, що маскують їх задля підтримки комунікативного комфорту;

2) існує багато підходів до вивчення явища евфемістичних замінів, процес ідентифікації яких можливий за критеріями, які можуть бути розділені на дві групи: екстралінгвістичні та інтралінгвістичні;

3) велика розмаїтість функцій евфемізмів свідчить про те, що вони є складними мовними одиницями, які відрізняються продуктивністю і великим тематичним розмаїттям в сучасному дискурсі;

4) були проаналізовані такі твори англійських і американських авторів XIX, XX та XXI століть, як «Fahrenheit 451» Рея Бредбері, «Harry Potter and the Philosopher's Stone» Джоан Роулінг, «The Singing Sands» Джозефіни Тей, «Three Soldiers» Джона Дос Пассоса, «The Financier» Теорода Драйзера, «Public Enemies» Алана Хюнда, «Up the Down Staircase» Бел Кауфман, «The Virginian» Оуена Вістера, «Ruck of Rook's Hill» Редьярда Кіплінга, «The Catcher in the Rye» Джерома Селінджера, «Clouds of Witness» Дороті Лі Сеєрс, «Ulysses» Джеймса Джойса, «Appointment in Samarra» Джона О'Хари, «The Return of the King» Дж.Р.Р. Толкіна, «The Naked and the Dead» Нормана Мейлера, «The Taking of Pelham One Two Three» Джона Гоуді, «The Plastic Age» Персі Маркса, «1984» Джорджа Орвелла, «Death in the Afternoon» Ернеста Хемінгуея, «Frankenstein; or, The Modern Prometheus» Мері Шеллі, «The Four Million» О. Генрі, «Babbitt» Сінклера Льюїса, «Reflections in a Golden Eye» Карсон Маккалерс, «Of Mice and Man» Джона Стейнбека, «The Lord of the Flies» Вільяма Голдінга, «The Giver» Лоурі Лоїса, «The Handmaid's Tale» Маргарет Етвуд, «Jane Eyre», «Vilette» та «Shirley» Шарлотти Бронте, «The Great Gatsby» Френсіса Скотта Фіцджеральда, «To

Kill a Mockingbird» Гарпер Лі, «Magpie» Джил Доусон, «Black Swan Green» Девіда Мітчелла, «Nice Work» Девіда Лоджа, «The Eyre Affair» Джаспера Ффорде, «Hills like White Elephants» Ернеста Хемінгуея, «The Bride of Newgate» Джона Діксона Карра, «Babbitt» Сінклера Льюїса, «May We Borrow Your Husband» Грема Гріна та «The Real Jazz, Old and New» Стівена Лонгстріта;

5) в художніх творах американських та британських авторів XIX ст., XX ст. та XXI ст. було знайдено 450 евфемізмів, які найчастіше зустрічалися в романах, особливо в романах-антиутопіях;

6) існує велика кількість класифікацій евфемізмів різних авторів, до яких відносяться класифікації Холдера, Енрайта, Остермаєра, Крістал, Паркер, Бедролл, Аллан та Барріджа;

7) взявши за основу класифікацію Холдера та синтезувавши думки з деяких інших класифікацій вище-згаданих авторів, було виділено таку класифікацію евфемізмів, яка є найдетальнішою з усіх представлених та охоплює всі аспекти, необхідні для аналізу евфемізмів;

8) до синтезованої нами класифікації відносяться евфемізми, пов'язані зі смертю, евфемізми, пов'язані з релігією, евфемізми, пов'язані з політикою, політкоректні евфемізми, евфемізми, пов'язані з бізнесом, евфемізми, пов'язані з хворобами та медициною, евфемізми, пов'язані з людським тілом та сексом та евфемізми, пов'язані з залежностями;

9) із загальної вибірки евфемізмів на матеріалі англійської прози, 24% (108 евфемізмів) – евфемізми, пов'язані з людським тілом та сексом, 18% (81 евфемізм) – евфемізми, пов'язані з політикою, 16% (72 евфемізми) – евфемізми, пов'язані зі смертю, 13% (58 евфемізмів) – політкоректні евфемізми, 10% (45 евфемізмів) – евфемізми, пов'язані з релігією, 8% (36 евфемізмів) – евфемізми, пов'язані з бізнесом, 6% (27 евфемізмів) – евфемізми, пов'язані з хворобами та медициною та 5% (23 евфемізми) – евфемізми, пов'язані з залежностями;

10) було з'ясовано, що найбільш вживаною категорією евфемізмів в англійській прозі є евфемізми, пов'язані з людським тілом та сексом; найменш вживаною категорією є евфемізми, пов'язані з залежностями;

11) існує велика кількість способів евфемізації різних авторів, до яких відносяться Р.В. Холдер, Д. Енрайт, Е. Остермаєр, Д. Крістал, С. Паркер, Л. Бедролл, К. Аллан та К. Баррідж;

12) проаналізувавши способи евфемізації різних авторів та взявши за основу класифікацію В.П. Москвіна, було виділено такі способи евфемізації, як метафорична номінація, метонімічна номінація, використання синекдохи, прономіналізація, паронімічна заміна або заміна близькозвучним словом, використання книжних слів і виразів, вживання іншомовних слів, перенесення «з роду на вид», перефразовування, антономазія, заміна слова найменуванням відповідного родового поняття, вживання тропу мейозис та еліпсис; та додати до нашої синтезованої класифікації редуплікацію з класифікації Дж. Німена і К. Сільвера та літоту або негативну префіксацію з класифікації А. Кацева.

13) із загальної вибірки евфемізмів на матеріалі англійської прози, 13% (59 евфемізмів) – перефразовування, 12% (56 евфемізмів) – паронімічна заміна або заміна близькозвучним словом, 11% (48 евфемізмів) – заміна слова найменуванням відповідного родового поняття, 9% (40 евфемізмів) – метафорична номінація, 8% (38 евфемізмів) – антифраза або повний антонім, 8% (36 евфемізмів) – вживання іншомовних слів, 7% (32 евфемізми) еліпсис або навмисне умовчування, 7% (31 евфемізм) – метонімічна номінація, 6% (27 евфемізмів) – вживання тропу мейозис, 4% (19 евфемізмів) – літота або негативна префіксація, 4% (18 евфемізмів) – прономіналізація, 3% (13 евфемізмів) – використання синекдохи, 3% (12 евфемізмів) – використання книжних слів і виразів, 2,5% (11 евфемізмів) – перенесення «з роду на вид», 2% (9 евфемізмів) – антономазія та 0,5% (3 евфемізми) – редуплікація;

14) було з'ясовано, що найбільш вживаним способом евфемізації в англійській прозі є перифразування; найменш вживаним способом є редуплікація;

15) в ході нашого аналізу неодноразово зустрічалися приклади, які вважалися евфемізмами у часи написання англійської художньої прози, в той час як у нашому суспільстві вони вже є неактуальними, тому вони також потребували евфемізації через їх впізнаваність та широке використання;

16) жоден з проаналізованих текстів не містив вибірку кількістю 450 евфемізмів, тому було взято різні твори англійської художньої прози для створення всеосяжного аналізу;

17) найбілька кількість евфемізмів зустрічалися в таких творах, як у романі «Ulysses» Джеймса Джойса, романі-антиутопії «1984» Джорджа Орвелла, романі «The Catcher in the Rye» Джерома Селінджера та романі «To Kill a Mockingbird» Гарпер Лі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агамджанова В.И. Концептуальная избыточность лексического значения слова. Рига, 1977. 123 с.
2. Аймолдина А.А. К вопросу об исследованиях явления эвфемизма и его классификаций. Астана, 2009. С. 11-15
3. Арапова Н.С. Эвфемизмы. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 590 с.
4. Арутюнова Н.Д., Падучева Е.В. Истоки, проблемы и категории прагматики. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 45. *Лингвистическая прагматика*. 2008. С.3-42
5. Бабина Л.В. Вторичная репрезентация концептов в языке. Тамбов, 2003. 341 с.
6. Бердова Н.М. Эвфемизмы в современном немецком языке. Киев, 1981. 230 с.
7. Босчаева Н.Ц. Контекстуальная эвфемия в современном английском языке : Автореф. дис. канд. филол. наук. Ленинград, 1989. 190 с.
8. Видлак С. Проблема эвфемизма на фоне теорий языкового поля. *Этимология*. 1967. С. 267-285.
9. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва : Издательство литературы на иностранных языках. 1958. 455 с.
10. Гальперин И.Р. Проблемы лингвостилистики. *Новое в лингвистике*. 1980. Вып. 9. С. 5-68.
11. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка: Учеб. пособие для ин-тов и фак. иностр. яз. Москва : Высшая школа, 1989. 126 с.
12. Заботкина В.И. Слово и смысл. Москва : РГГУ, 2012. 428 с.
13. Кацев А.М. Эвфемизмы в современном английском языке: опыт социолингвистического описания. Ленинград, 1977. 190 с.

14. Кацев А.М. Эвфемизмы и синонимия. Омск : Омский Государственный Педагогический Институт им. А.М. Горького, 1976. вып. 1. с. 166-172.
15. Кацев А.М. Языковое табу и эвфемия. Л. : ЛГПИ, 2013- С.3-42
16. Краснова Е.Е. К вопросу о классификации эвфемизмов (на материалерусского и английского языка). *Язык и мышление : психологические и лингвистические аспекты.* Материалы 4-й Всероссийской научнойконференции. Пенза, 2004. 215 с.
17. Крысин Л.П. Статьи о русском языке и русских языковедах. Москва : Флинта; Наука, 2015. 576 с.
18. Крысин Л.П. Эвфемизмы в современной русской речи. *Русский язык конца XX столетия (1985-1995)* Москва : Языки русской культуры. 2000. С. 384-408.
19. Мейе А. Введение в сравнительное изучение индоевропейских языков. Москва : Гос. соц.-экон. изд-во, 1938. 510 с.
20. Михайлова О.А., Якименко Н.Е. Содержание понятия эвфемизм. К постановке проблемы. Слово. Фраза. Сб. науч. статей. Москва : Азбуковник, 2002. С. 280-284.
21. Москвин В.П. Способы эвфемистической зашифровки в современном русском языке. *Языковая личность : социолингвистический и эмотивный аспекты.* Волгоград, Саратов, 1998. С. 160-168.
22. Москвин В.П. Эвфемизмы в лексической системе современного русского языка. Москва : ЛЕНАНД, 2010. 264 с.
23. Москвин В. П. Эвфемизмы: системные связи, функции и способыобразования. *Вопросы языкознания.* 2001. № 3. С. 59-67.
24. Мухамедьянова Г.Н. Эвфемия в общественно-политической лексике : Автореф. дис. канд. филол. наук. Уфа, 2008. 194 с.
25. Никитина А.М. Эвфемизмы в речи учителя как средство гармонизации педагогического дискурса. Москва, 2015. 214 с.

26. Новиков А.Ю., Новикова Т.Б. Прагмалингвистический аспект эвфемизации. Вестник ВолГУ. Сер. 9. *Филологические науки*. Волгоград, 2001. Вып. 1. С. 107-110.
27. Пауль Г. Принципы истории языка. Москва : Издательство иностранной литературы, 1960. 494 с.
28. Ризель Э.Г., Шендельс Е.И. Стилистика немецкого языка. Учебник для институтов и факультетов иностранных языков. Москва, 1975. 316 с.
29. Савватеева Л.В. Об эвфемизмах, ориентированных на социальную сферу. Язык. Дискурс. Текст. Междунар. науч. конф.: Труды и материалы. Ростов-на-Дону : РГПУ, 2004. Ч. 2. С. 176-178.
30. Сеничкина Е.П. Эвфемизмы русского языка. Спецкурс: Учеб. Пособие. Москва: Высшая школа, 2006. 151 с.
31. Телия В.Н. Вторичная номинация и ее виды. Москва, 1997. 305 с.
32. Трошина Н.Н. Лингвопрагматический аспект текстов массовой коммуникации. *Роль языка в средствах массовой коммуникации : Сборник обзоров*. Москва, 1986. С. 155-178.
33. Турганбаева Л.С. Функциональная семантика эвфемизмов в современном французском языке: Автореф. дис. канд. филол. наук. Москва. 1989.
34. Фрезер Д.Д. Золотая ветвь : Исследование магии и религии. Москва : Политиздат, 1980. 831 с.
35. Цараева М.Р., Реунова О.И. Эвфемизмы как лингвистическое явление. *Некоторые проблемы германской филологии*. Пятигорск, 2000. С. 31- 39.
36. Цыдендамбаева О.С. Эвфемистическая картина мира: концептосфера «человек» : дисс.. к. филол. н. Улан-Удэ, 2011. 178 с.
37. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. Ин-т языкознания РАН; Волгогр. Гос. Пед. Ун-т. Волгоград : Перемена, 2000. 368 с.
38. Шейгал Е.И. Эвфемизм и ирония в политическом тексте. *Язык СМИ и политика* / под ред. Г. Я. Солганика. Москва, 2012. 162 с.

39. Уварова Е.А. Семантический механизм эвфемизации. *Известия ТулГУ. Гуманитарные науки*. Тула : изд-во ТулГУ, 2010. Вып. 2. С. 452-460.
40. Allan K., Burrige K. *Euphemism and Dysphemism*. Oxford : Oxford University Press, 1991. 288 с.
41. Burrige K. *Political correctness : euphemism with attitude*. *English Today*, 2014. Vol.12, No.3. С.42-49
42. Bedroll L.A *Very Nice Ways, How to Say Very Bad Things*. Naperville. EBook. 2007.
43. Crystal D. *English as a Global Language*. Cambridge : Cambridge University Press. 1995. 489 с.
44. Enright D. *In Other Words*. London: Michael O'Mara Books Limited. 2004. 160 с.
45. Fowler R. *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*. London : Routledge, 2008 С. 78-85
46. Kany Ch.E. *American-Spanish euphemisms*. Berkely, Los Angeles : University of California, 1960. 249 с.
47. Lawrence J. *Unmentionables and other euphemisms*. London : Gentry Books, 1973. 84 с.
48. Ostermeier E. «What Euphemism for Tax Increase Do You Prefer?». *SmartPolitics*. 2009.
49. Parker S. «Developmental Delay» or «Mentally Retarded»? Getting off the euphemism treadmill. 2007.
50. Partridge E. *Slang today and yesterday*. London : Routledge & Kegan Paul, 1971. 486 с.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

51. Holder R.W. *How Not to Say What You Mean A Dictionary of Euphemisms*. Oxford : Oxford University Press, 2003. 528 с.
52. Neaman J.S., Silver C. G. *Kind Words : A Thesaurus of Euphemism*. New York : AvonBooks, 2012. С.79-90

53. Spears R.A. Slang And Euphemism. New York : Jonathan David Publishers, 1981. 427 с.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

54. Atwood M. The Handmaid's Tale. Toronto : McClelland and Stewart, 1985. 276 с.

55. Bradbury R. Fahrenheit 451. New York : Ballantine Books, 1953. 256 с.

56. Bronte Ch. Jane Eyre. London : Smith, Elder & Co., 1947. 691 с.

57. Bronte Ch. Shirley. London : Smith, Elder & Co., 1849. 572 с.

58. Bronte Ch. Vilette. London : Smith, Elder & Co., 1853. 993 с.

59. Carr J.D. The Bride of Newgate. London : Hamish Hamilton, 1950. 308 с.

60. Dawson J. Magpie. London : Hachette UK, 2009. 300 с.

61. Dreiser Th. The Financier. Project Gutenberg, 2002. 537 с.

62. Dorothy Sayers D.L. Clouds of Witness. London : T. Fisher Unwin. 1927. 315 с.

63. Fitzgerald F.S. The Great Gatsby. New York : Scribner Paper Fiction, 1992. 193 с.

64. Fforde J. The Eyre Affair. London : Hodder & Stoughton, 2001. 400 с.

65. Godey J. The Taking of Pelham One Two Three. New York : Rosetta Books, 2013. 373 с.

66. Golding W. The Lord of the Flies. London : Faber and Faber, 1954. 291 с.

67. Greene G. May We Borrow Your Husband. New York : Viking Press, 1973. 561 с.

68. Hemingway E. Hills like White Elephants. Harmondsworth : Penguin Books Ltd, 1955. 87 с.

69. Hemingway E. Death in the Afternoon. New York : Scribner Paper Fiction, 2002. 400 с.

70. Henry O. *The Four Million*. New York : Doubleday, Page & Company. 1906. 254 c.
71. Hynd A. *Public Enemies*. New York : Fawcett Gold Medal, 1949. 150 c.
72. Josephine T. *The Singing Sands*. london: peter davies, 1953. 246 c.
73. Joyce J. *Ulysses*. Planet PDF. 1305 c.
74. Kaufman B. *Up the Down Staircase*. New Jersey : Prentice Hall, 1964. 340 c.
75. Kipling R. *Puck of Pook's Hill*. New York : The Macmillan and Company, 1906. 306 c.
76. Lee H. *To Kill a Mockingbird*. Philadelphia, Pennsylvania : J. B. Lippincott & Co., 1960. 281 c.
77. Lewis S. *Babbitt*. San Diego : Harcorut, 1922. 401 c.
78. Lodge D. *Nice work*. London : Vintage Books, 2011. 278 c.
79. Longstreet S. *The Real Jazz, Old and New*. Louisiana : Louisiana State University Press, 1956. 202 c.
80. Lowry L. *The Giver*. Boston : Houghton Mifflin, 1993. 180 c.
81. Mailer N. *The Naked and the Dead*. New York : Picador USA, 2000. 478 c.
82. Marks C. *The Plastic Age*. Boston, 1924. 351 c.
83. McCullers C. *Reflections in a Golden Eye*. Boston : Houghton Mifflin. 1941. 188 c.
84. Mitchell D. *Black Swan Green*. London : Random House, 2006. 294 c.
85. O'Hara J. *Appointment in Samarra*. San Diego : Harcorut, 1934 c. 127 c.
86. Orwell G. 1984. London : Secker and Warburg, 1949. 328 c.
87. Passos J.D. *Three Soldiers*. New York : Doubleday, 1925. 311 c.
88. Rowling J.K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London : Bloomsbury Publishing, 1997. 228 c.
89. Salinger J.D. *The Catcher in the Rye*. Boston : Little, Brown and Company, 277 c. 1951

90. Steinbeck J. *Of Mice and Man*. New York : Covici Friede, 1937. 107 c.
91. Tolkien J.R.R. *The Return of the King. The Lord of the Rings. Part 3*. London : HarperCollinsPublishers, 2008. 620 c.
92. Shelley M. *Frankenstein; or, The Modern Prometheus*. Boston : Sever, Francis, & Company, 1869. 177 c.
93. Wister O. *The Virginian*. New York : The MacMillan Press, 1902. 560 c.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

ТАБЛИЦЯ ЕВФЕМІЗМІВ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕНЬ НА МАТЕРІАЛІ
АНГЛІЙСЬКОЇ ПРОЗИ

	Euphemism	Meaning
1	merry	drunk
2	outcome engineer	manipulator
3	the jig is up	it's all over
4	overweight	fat
5	creative	psychopath
6	her vices sprang up fast and rank	syphilis
7	money for the powder room	to accept money to be a man's companion for the evening
8	not living together as man and wife	to not be in personal relationship
9	fug	profanity
10	differently moraled	mad
11	Caucasians	white people, people of European race
12	janitor	caretaker
13	cough him up	to give money to pay for something
14	to look more «womanly»	to get pregnant
15	the old in-out	to engage in the act of sexual intercourse or rape
16	humankind	mankind
17	conversation	sex
18	playing chess	sex
19	unwaged	unemployed

20	Indian	black people
21	case of the vapours	person in a state of emotional agitation
22	love child	Bastard
23	crap	profanity
24	batty	to be silly or mentally irregular
25	limb	leg
26	little death	orgasm
27	petit mort	orgasm
28	to imbibe	to drink alcohol
29	wide open country	female genitalia
30	to know smb	to have sex
31	feet	scrotum
32	the gap between the two top front teeth of a woman	prostitute
33	going to Reno	to get a divorce
34	Cab Money	to accept money to be a man's companion for the evening
35	Tess of the Durberville's seduction	rape
36	a sight to dream of, not to tell	disrobing or seduction
37	pre-petroleum persons	dinosaurs
38	world optimisation	world domination
39	country	profanity
40	hearing impaired	deaf
41	virtue	virginity/chastity
42	discussion	violence
43	I proved how great our friendship had become.	sex

44	flushbunking	profanity
45	doing her duty for the party	sex
46	little people	midgets
47	cemetery	graveyard
48	duckys	breasts
49	He-Who-Must-Not-Be- Named	Voldemort
50	You-Know-Who	Voldemort
51	dementor attack	depression
52	making iron at the forge	sex
53	Seven hells	profanity
54	Negro	black people
55	doublethink	political/media distortion
56	joycamp	forced-labor camp
57	curiosa	pornography
58	revenue enhancement	tax increase
59	district work period	vacation
60	protective reaction	the invasion of Cambodia
61	air support	dropping bombs
62	nuclear device	bomb
63	in an interesting condition	pregnant
64	to pass away	died
65	little girl/boy's room	bathroom
66	terminal illness	deadly illness
67	chief	boss
68	fun and games	disappointment
69	His head opened and stuff came out and turned red.	blood and entrails

70	Jack snatched from behind him a sizable sheath-knife and clouted it into a trunk.	beginning of fighting
71	Lord of the flies	the king of destruction or the demon
72	those rocks	toilet
73	their dance	Killing Ceremony
74	taken short	the act of using the toilet or ill from diarrhea
75	game management	hunting
76	Piggy	fat
77	They're going to do you.	to kill
78	elsewhere	afterlife
79	Room 101	torture chamber
80	to rub out	to kill
81	become unpersons	to die
82	Salvaging	the act of killing those who do not obey
83	to release	to kill
84	stew	brothel
85	workroom	the area in which the prisoners have drugs tested on them and are innocuously named despite having destructive purposes in reality
86	Happy Hooligan	gas chamber
87	slumbered	to die
88	nothingheads	term to obscure the fact that the government is controlling every aspect of its citizens' reproduction or lack thereof

89	Whatever enemy waits out here will not find us easy to deal with.	to kill
90	You will make chains, or you will wear them.	to kill
91	collateral damage	civilians killed incidentally by military action
92	light a candle	being burned to death
93	Fireman	a person who actively sets fires
94	duck shoe	fart noises
95	Einstein	smart person
96	taking hold of a guy's Oregonian and snipping his Post-Dispatch right off	circumcision
97	Oregonian	male genitals
98	Post-Dispatch	male genitals
99	Patrick O'Morion	profanity
100	fwoonk	profanity
101	ruddy	bloody
102	to vaporize	to kill
103	short arm	male genitals
104	butchering	profanity
105	fuk	profanity
106	jakko	male genitals
107	shaych	homosexual
108	bleep	profanity
109	elbow	a name for somebody you dislike
110	atomic bomb	gadget
111	fisk	profanity

112	asylum	madhouse
113	grap	profanity
114	pock	a name for somebody you dislike
115	slot	woman of easy virtue
116	burger	homosexual
117	father hill	breasts
118	rehnquist	male genitals
119	seamstress	prostitute
120	ladies of the night	prostitutes
121	moving your world	first tryst
122	donkey	butt
123	I'll be mogadored!	confused
124	ing	profanity
125	tonker	dwarfish
126	figgin	profanity
127	the Royal Succession	male genitals
128	making the beast with two backs	to have sex
129	wosnames	male genitals
130	f-word	profanity
131	prodding buttock	kicking ass
132	life insurance	death insurance
133	means	riches
134	spack off	stay back
135	coccyx	profanity
136	miscarriage	abortion
137	peculiar members	male genitals
138	to sleep with	to have sex
139	rock lobster	crayfish

140	Hebrew	Jew
141	mobile home	trailer
142	mudblood	analogous to a racial slur
143	Merlin's Pants	profanity
144	Merlin's saggy left—	profanity
145	Merlin's most baggy Y-fronts	profanity
146	to make love	to have sex
147	Madonna	beautiful, virtuous woman
148	suck an ELF	profanity
149	heck	hell
150	k'lamour	sex
151	Eye of Orms-by-Gore	profanity
152	the paths of pleasure	sex
153	Dirty Pillows	breasts
154	interesting	dangerous
155	yeck	ew
156	yecky	things that somebody dislikes
157	yeck-head	people who annoy somebody
158	juice	the act of using the toilet
159	tanj	pronounced abbreviation of There Ain't No Justice
160	slitch	opprobrium directed at some females
161	the kind of guys who wear earrings	homosexual
162	pirates	homosexual
163	commode	toilet
164	to frig	to have sex
165	make the jump	dying

166	for Someone's sake	religious swear
167	make an effort	arousal
168	effort	male genitalia
169	the red flower	fire
170	klunk	feces
171	shank	guy
172	shuck	an all-purpose euphemism
173	boys	call of puppies when they're being naughty
174	Son of a Witch	profanity
175	pogging	sex
176	the word about dying that rhymes with breath	death
177	banana	death
178	pluke	pimples
179	raincoat	death
180	remove your charms	rape
181	Asteroid	butt
182	vampire	homosexual
183	Painted Pony	Heroin
184	mouse-brain	stupid
185	beetle-brain	stupid
186	son of spavined goat	profanity
187	beak	male genitalia
188	geecries	Jesus Christ
189	I have to lay you off	to fire someone
190	the cycles of business	the need for firing and hiring certain people depending on the financial failure or success of the business

191	feeling under the weather	to be ill
192	mixed breed	mongrel
193	white elephant	something nobody wants
194	Stirrings	sexual urges, puberty
195	transgression	crime
196	loss	death
197	Elsewhere	afterlife
198	community	dystopic world where everyone is tightly controlled
199	elder	people in charge
200	precision of language	telling the truth
201	replacement child	a child that the family takes after a loss
202	animals	rough people
203	apology	public contrition
204	Solomon	wise person
205	open shop	nonunion shop
206	to hunt and trap out of season	poacher
207	members of an exclusive society	white people
208	carnal knowledge of a female by force and without consent	rape
209	to take advantage of	to rape
210	contribution	bribe
211	buying cotton	doing nothing
212	What in the sam hill?	What in the hell?
213	wear smb out	to give a spanking
214	sinking spells	to want to avoid doing something
215	a snipe hunt	a prank

216	ruttin' on	rape
217	negative	no
218	maid	woman servant
219	Gee minetti!	Oh my goodness!
220	sober as a judge	clear-headed
221	spokesperson	spokesman
222	womyn	women
223	excluded from the normal circles of economic activity	very poor
224	differently visaged	ugly
225	put the old devil out of his misery	kill
226	to minotor	to eavesdrop
227	one shrub	female genitals
228	Priest	mallet
229	not at all unpleasant to look at	beautiful
230	a basket of fresh fruit and mineral water	a basket of pies
231	mess	excrement
232	insane	mad
233	got all out of his system	to do something that makes themselves feel better
234	lose their heads	get mad and upset
235	deep, hollow cup	female genitals
236	launder	dirty business
237	interrogation	torture
238	panties	women's underpants
239	Roger	male genitals
240	ruins of a nunnery	not an innocent woman

241	demise	death
242	What knocked the torch out of your hands?	Why have you stopped doing your job?
243	to linger	to masturbate
244	to expire	to die
245	Dickens	Satan
246	kiss	masturbation
247	ding-a-ling	male genitals
248	break	female genitals
249	poo-poo	to go to the toilet
250	mental	mad
251	to glow	to swear
252	very excluded from the normal circles of economic activity	poor
253	not clever	stupid
254	glands	male genitals
255	Holy cricket	profanity
256	long illness	cancer
257	bottom	butt
258	patron	customer
259	high	to be on drugs
260	don't make very much	do not have a lot of money
261	to sacrifice	to kill
262	maulk	profanity
263	it	sex
264	deliver	drop
265	bum	butt
266	thunder	hell

267	scrabble	sex
268	pret	butt
269	kneecap	a name for somebody you dislike
270	advantages	liberties
271	bushwa	profanity
272	enclosed	female genitals
273	romance	sex
274	Honey, the dog made Geoffrey C. Bible on the carpet again!	went to the toilet
275	that place	paradise
276	cruk	profanity
277	to release	to fire somebody
278	vines	pubic hair
279	untrue	lie
280	to let go	dismissal from a job
281	lavatory	toilet
282	I gotta. We gotta.	to kill
283	libation	alcoholic cocktail
284	head	toilet
285	furry little problem	profanity
286	feel	masturbation
287	health care	medicine
288	pro	prostitute
289	enceinte	pregnant
290	What the phrex?	profanity
291	cuss	curse
292	delayed Teutonic migration	war
293	chevon	Goat meat

294	realtors	real-estate men
295	I'll put the old devil out of his misery.	to kill
296	unmentionables	something that one's cannot talk about
297	to expectorate	to spit
298	dew descending	masturbation
299	counsel	lawyer
300	spack	profanity
301	Sameness	total control
302	cash advance	debt
303	beetoteetom	buttocks
304	boss	master
305	sick	to be on drugs
306	horn	male genitals
307	ossifying	profanity
308	gumshoe	investigator
309	depleted	poor
310	wee-wee	to go to the toilet
311	fug	profanity
312	to put down	to kill
313	to interfere with	to rape
314	old Roger	devil
315	to snaffle	to steal
316	sacrum	profanity
317	to palm	to cheat
318	patella	profanity
319	verdant turf	pubic hair
320	historic	old

321	poof	dying
322	an awfully simple operation	abortion
323	not really an operation at all	abortion
324	son-of-a...	profanity
325	full	drunk
326	mount my throne	to have sex
327	cojones	male genitals
328	muff	pubic hair
329	it	profanity
330	Gee	God
331	dipping his beak into	sex
332	muck	excrement
333	Afro-American	black people
334	lift	arrest
335	tryst	masturbation
336	Sprink	profanity
337	inside	in prison
338	Interior Garden	the area in which the prisoners have drugs tested on them and are innocuously named despite having destructive purposes in reality
339	spared	alive
340	to off	to kill
341	Cassanova	lover
342	to go west	to die
343	pwink	profanity
344	spice	pornographic
345	horsefeathers	excrement
346	damaged	drunk

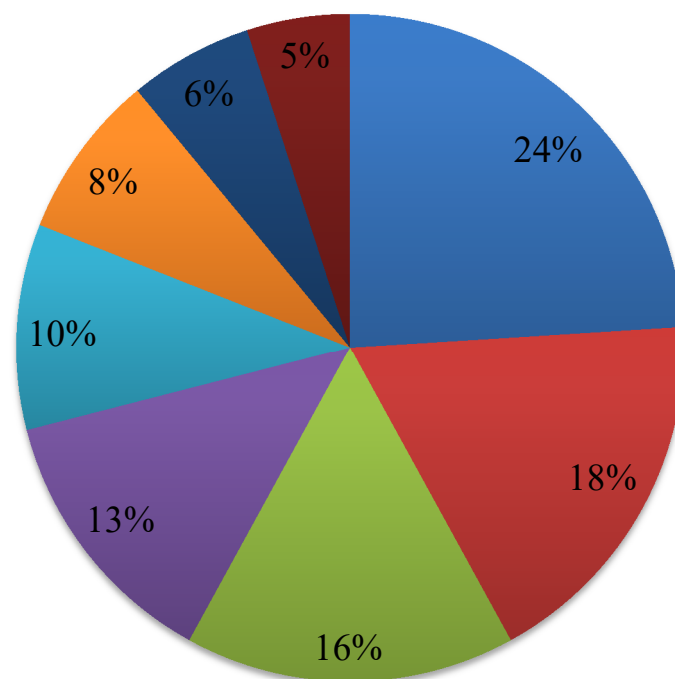
347	the spectacle of clouds, split and pierced by white and blinding bolts	orgasm
348	black Sam	devil
349	galloping gargoyles	profanity
350	tail	butt
351	on a cloud	to be on drugs
352	Miss White	toilet
353	favoured spot	female genitals
354	holy cow	profanity
355	snipe hunt	prank
356	sexual intercourse	rape
357	gentlemen	smuggler
358	to run	to smuggle
359	invade my skirts	to have sex
360	Gosh	God
361	wear you out	give a spanking
362	What in the sam hill	What in the hell?
363	knot of beauty	female genitals
364	make a mess	be a problem
365	molest	rape
366	jewels	male genitals
367	madam	brothel-keeper
368	ill	menstrual
369	crap	profanity
370	male	homosexual
371	too terribly glorious	orgasm
372	madame	guillotine
373	blink	dying

374	ruttin' on	rape
375	game	life
376	hot	radioactive
377	words I won't repeat	profanity
378	bower	female genitals
379	interrogation	torture
380	perfectly natural	abortion
381	perfectly simple	abortion
382	pee-pee	to go to the toilet
383	indigent	poor
384	manure	excrement
385	bite the bullet	to do something difficult or unpleasant that one has been putting off or hesitating over
386	washed up	bankrupt
387	used	second-hand
388	monster	Frankenstein
389	vile insect	Frankenstein
390	The Ministry of Love	ministry of disregard
391	The Ministry of Plenty	ministry of poor
392	The Ministry of Truth	ministry of untruth
393	The Ministry of Peace	ministry of war
394	Miniluv	ministry of disregard
395	Miniplenty	ministry of poor
396	Minitrue	ministry of untruth
397	Minipax	ministry of war
398	deceased	dead
399	pressure	torture
400	monthlies	menstruation

401	Jake sat up straight and said a word you really shouldn't say in class.	profanity
402	white walks	female genitals
403	done a bad thing	to kill
404	zounds	God's wounds
405	tweelt	profanity
406	Asian	Oriental
407	traveller	gypsy
408	firefighter	fireman
409	the bread and newspapers	first tryst
410	overdue	crashed
411	Phalanges	profanity
412	to neutralize	to kill
413	Do as I say, you organic organ!	profanity
414	naturist	nudist
415	to lay	to have sex
416	dead meat	corpse
417	government-issue ethical birth control pills	term to obscure the fact that the government is controlling every aspect of its citizens' reproduction or lack thereof
418	native	black
419	let the dog see the rabbit	sex
420	wash my hands	go to the toilet
421	tail	genitals
422	to hustle	to engage in prostitution
423	conjugating the verb	sex

424	sausage	male genitals
425	sinking spells	to avoid doing something
426	body	corpse
427	sit-me-down-upon	butt
428	to quit	to die
429	old Nick	devil
430	accouchement	childbirth
431	canola	rapeseed
432	bower	female genitals
433	black gentleman	devil
434	what-you-may-call'em	somebody one's do not want to mention
435	greens	female genitals
436	premium	expensive
437	man / woman of color	black people
438	petite	very small
439	bosom	breast
440	business gonnegtion	illegal business transactions
441	George	God
442	hanky-panky	fraud
443	kroosh	profanity
444	nail	cigarette
445	inurnment	cremains
446	mature	old
447	my back teeth are floating	need to go to the toilet
448	filet mignon	tasty food
449	black man	devil
450	hot squat	electric chair

**ПРОЦЕНТНЕ СПІВВІДНОШЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ
ЕВФЕМІЗМІВ В СИНТЕЗОВАНІЙ КЛАСИФІКАЦІЇ ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ
ВИБІРКИ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ПРОЗИ**

- евфемізми, пов'язані з людським тілом та сексом
- евфемізми, пов'язані з політикою
- евфемізми, пов'язані зі смертю
- політкоректні евфемізми
- евфемізми, пов'язані з релігією
- евфемізми, пов'язані з бізнесом
- евфемізми, пов'язані з хворобами та медициною
- евфемізми, пов'язані з залежностями

ДОДАТОК 3

**ПРОЦЕНТНЕ СПІВВІДНОШЕННЯ СПОСОБІВ
ЕВФЕМІЗМІЗАЦІЇ ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ ВИБІРКИ НА МАТЕРІАЛІ
АНГЛІЙСЬКОЇ ПРОЗИ**

